

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 28.9.2021
C(2021) 6913 final

PART 2/2

Obvestilo Komisije

Presoja načrtov in projektov v zvezi z območji Natura 2000 – metodološke smernice o členu 6(3) in (4) Direktive 92/43/EGS o habitatih

Obvestilo Komisije

**Presoja načrtov in projektov v zvezi z območji Natura 2000 – metodološke
smernice o členu 6(3) in (4) Direktive 92/43/EGS o habitatih**

3.2.5 SKLEPI USTREZNE PRESOJE

Presoja, ki se izvede v skladu s členom 6(3) direktive o habitatih, mora vsebovati popolne, natančne in dokončne ugotovitve in sklepe ob upoštevanju najboljših znanstvenih spoznanj na tem področju. Odpraviti mora vsak razumen znanstveni dvom glede vplivov predlaganega načrta ali projekta na zadevno zavarovano območje.

Sklepi ustrezne presoje se morajo jasno nanašati na celovitost območja in cilje njegovega ohranjanja. Če se pri presoji ugotovi, da se bodo pojavili škodljivi vplivi na celovitost območja, bi bilo treba pojasniti, pri katerih vidikih so ob upoštevanju ukrepov za ublažitev prisotni preostali škodljivi vplivi. To je pomembno, če se načrt ali projekt nadalje obravnava v skladu s členom 6(4).

Razdelan primer možnega obrazca za evidentiranje rezultatov ustrezne presoje je naveden v preglednici 9 na naslednji strani.

Preglednica 9. Primer evidence ustrezne presoje						
Območje 1: Posebno območje varstva Xxx	Kratek opis: Posebno območje varstva zajema največji obseg močvirij v regiji Xxxxxx. Velika raznolikost obalnih habitatov na območju skozi celo leto omogoča preživetje številnim vodnim pticam.					
Možen vpliv	Prizadeta značilnost	Cilji ohranjanja	Škodljiv vpliv načrta/projekta samega na značilnost	Škodljiv vpliv načrta/projekta v povezavi z drugimi načrti ali projekti na prizadeto značilnost	Možna preprečitev ali ublažitev škodljivih vplivov	Sklep: škodljivi vplivi na celovitost območja: Da. Ne. Negotovi. Dolgoročni. Kratkoročni
Izguba habitatov Vznemirjanje vrst	Ptice obalnih habitatov: (ime vrste)	Ohranjanje populacije in razširjenosti vrst (podrobnosti glede na cilje ohranjanja). Ohranjanje strukture in funkcij ter podpiranje procesov, od katerih so odvisni habitatni vrst ... (podrobnosti glede na cilje ohranjanja).	Sestavni del X načrta bo zmanjšal območje slanih močvirij, ki je na voljo vrstam. V ustrezni presoji je bila ocenjena morebitna izguba 110 ha.	Obstaja možnost škodljivih vplivov v povezavi z drugimi načrti, ki bi povečali posredne pritiske na območja. Povečano vznemirjanje zaradi povečanja rabe za rekreativne namene, povezano z drugimi projekti, bi škodljivo vplivalo na območje.	Ne	Da – dolgoročni
Poslabšanje stanja habitata	Ptice nižinskih mokrih travšč (ime vrste)	Ohranjanje populacije in razširjenosti vrst (podrobnosti glede na cilje ohranjanja).	Sestavni del Y načrta bi lahko povzročil spremembo režima pretoka vode, ki bi	Niso pričakovani	Negotovi	Negotovi (sestavni del Y ni podrobno opredeljen, zato vplivov na režim pretoka ni mogoče

		Ohranjanje strukture in funkcij ter podpiranje procesov, od katerih so odvisni habitati vrst ... (podrobnosti glede na cilje ohranjanja).	lahko vplivala na mokra travišča, ki zagotavljajo ustrezen habitat za vrste ... (podrobnosti glede na cilje ohranjanja)			ustrezno presojudi in količinsko opredeliti).
.....						

Po končani ustrezni presoji bi bilo treba sklepe presoje jasno predstaviti v poročilu, v katerem se:

- a) dovolj podrobno opiše projekt ali načrt, da se javnosti pojasnijo njegova narava, obseg in cilji;
- b) opišejo referenčno stanje območja Natura 2000 in cilji njegovega ohranjanja;
- c) opredelijo škodljivi vplivi načrta ali projekta na območje Natura 2000 glede na cilje ohranjanja posameznega območja;
- d) pojasni, kako se bodo navedeni vplivi preprečili ali dovolj zmanjšali z ublažitvijo;
- e) določi časovni okvir in opredelijo mehanizmi, s katerimi se bodo ukrepi za ublažitev zagotovili, izvajali in spremljali;
- f) izpelje ustrezno utemeljen sklep o vplivu na celovitost območja.

Poročilo o ustrezni presoji bi moralo biti sestavljeno jasno z: (i) enostavno razumljivimi dokaznimi sledmi (ki na primer od dejavnosti vodijo k pritiskom ter občutljivostim in ranljivostim prizadetih naravnih značilnosti) in (ii) ustrezno ravno dokazov ali analize, primerno za posvetovanje z ustreznimi agencijami za varstvo narave in javnostjo.

Za nekatere elemente ali sestavne dele načrta so lahko škodljivi vplivi na celovitost območja negotovi ali jih ni mogoče določiti dovolj prepričljivo. Vendar je treba takšne vidike kljub temu nadalje proučiti. Številne nacionalne strategije vključujejo ključne načrtovane naložbe, kot so nova zajetja ali prometni koridorji, ki lahko vplivajo na območja Natura 2000, vendar njihova natančna lokacija, zasnova ali podrobnosti v zvezi z delovanjem še niso določene; takšne elemente je treba ustrezno presojati na ravni projekta. V takšnih primerih bi bilo treba to dejstvo, tj. preostalo negotovost, evidentirati v rezultatih presoje in za take sestavne dele/elemente načrtov izvesti ustrezno presoso na ravni projekta (glej tudi oddelek 4.2).

Sklepi ustrezne presoje, skupaj z morebitnimi dogovorjenimi ukrepi za ublažitev ali pogoji, bi morali biti tudi del dovoljenja ali katere koli druge odločitve v zvezi z obravnavanim načrtom ali projektom.

Odločanje na podlagi ustrezne presoje

Pristojni nacionalni organi so tisti, ki glede na sklepe ustrezne presoje posledic načrta ali projekta za zadevno območje Natura 2000 odobrijo načrt ali projekt. To lahko storijo šele, ko se prepričajo, da načrt ali projekt ne bo škodljivo vplival na celovitost območja. To velja, kadar z znanstvenega stališča ne obstaja noben razumen dvom glede neobstoja takšnih vplivov.

Če obstaja negotovost glede neobstoja škodljivih vplivov, povezanih z zadevnim načrtom ali projektom, na celovitost tega območja, bo moral pristojni nacionalni organ zavrniti izdajo dovoljenja zanj (zadeva C-127/02, točka 57).

Za več podrobnosti glej Napotke za uporabo člena 6 – oddelek 4.7.3.

Vzorec poročila za predstavitev rezultatov ustrezne presoje je predstavljen v okviru 16 na koncu oddelka 3.2.

Če pristojni organ ugotovi, da se bodo pojavili škodljivi vplivi ali da škodljivih vplivov ni mogoče izključiti, se načrt ali projekt ne sme začeti izvajati (razen če veljajo pogoji iz člena 6(4) – glej oddelek 3.3).

3.2.6 Dodatni preudarki: posvetovanja, kakovost ustrezne presoje, dostop do pravnega varstva

Posvetovanja

Posvetovanja s strokovnjaki, drugimi organi, nevladnimi organizacijami, potencialno prizadetimi skupinami ali širšo javnostjo lahko zagotovijo boljše razpoložljive okoljske informacije za osebe, ki izvajajo ustrezno presojo, in za odločevalce, na primer s prepoznavanjem okoljskih vplivov ali pripravo ustreznih ukrepov za ublažitev. Poleg tega lahko prispevajo k zmanjšanju možnih navzkrižij in zamud.

Posvetovanje z ustreznimi organi, strokovnjaki s področja biologije ali ekologije ter predstavniki ustreznih panog in sektorjev politike, deležniki in nevladnimi organizacijami med postopkom iz člena 6(3) izboljšuje razpoložljivost informacij in upoštevanje različnih stališč.

Organi za varstvo narave in sektorski organi bi morali med postopkom presoje sodelovati, s čimer zagotovijo, da: (i) ustrezna presoja temelji na najboljših razpoložljivih informacijah in izkušnjah ter (ii) se ustrezno upoštevajo vsi pomembni vidiki.

Sodelovanje javnosti v postopku iz člena 6(3)

Direktiva o habitatih ne vsebuje izrecne obveznosti pridobitve mnenja širše javnosti pri izdajanju dovoljenja za načrte ali projekte, ki zahtevajo ustrezno presojo. V skladu z besedilom člena 6(3) je to potrebno le, če se „šteje za ustrezno“. Vendar je Sodišče pojasnilo, da ima na podlagi zahtev iz Aarhuške konvencije¹ zadevna javnost, vključno s priznanimi nevladnimi organizacijami za varstvo okolja, pravico do sodelovanja v postopku za izdajo dovoljenja (zadeva C-243/15, točka 49). Ta pravica vključuje zlasti „pravico [javnosti] do „učinkovitega sodelovanja pri okoljskem odločanju“ s tem, da predloži „pisno oz. na javni obravnavi ali ob

¹Konvencija o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah. Ta konvencija je bila sklenjena junija 1998 v Aarhusu na Danskem. EU je v skladu s Sklepom Sveta 2005/370/ES od leta 2005 ena od njenih podpisnic
<http://ec.europa.eu/environment/aarhus/legislation.htm>.

zaslišanju vložnika vse pripombe, informacije, analize ali mnenja, za katere meni, da se nanašajo na predlagano dejavnost“ (zadeva C-243/15, točka 46).

Za več podrobnosti glej Napotke za uporabo člena 6 – oddelek 4.7.2.

Kadar se ustrezna presoja usklajuje ali izvaja skupaj s presojo vplivov na okolje (PVO)/strateško presojo vplivov na okolje (SPVO), so lahko koristne tudi nujne določbe v zvezi s sodelovanjem javnosti iz zadevnih direktiv. Vendar je pomembno, da se rezultati ustrezne presoje razločijo od rezultatov PVO/SPVO in so ločeni od njih. To je potrebno za zagotovitev pravilne uporabe člena 6(3), drugi stavek (pristojni organi lahko dovoljenje izdajo šele, ko se prepričajo, da načrt ali projekt ne bo škodoval celovitosti zadevnega območja).

Direktiva o PVO (člen 6) določa, da morajo države članice: (i) zagotoviti posvetovanje z ustreznimi organi ter (ii) zgodaj in učinkovito omogočiti obveščanje javnosti in sodelovanje zadevne javnosti v postopku sprejemanja odločitev o okoljskih vprašanjih. To vključuje določitev razumnih rokov za različne faze sodelovanja. Podobne zahteve do določene v členu 6 direktive o SPVO.

Sodelovanje javnosti na podlagi direktiv o PVO in SPVO

Direktiva o PVO

Preambula:

– Učinkovito **sodelovanje javnosti** pri sprejemanju odločitev omogoča, da javnost izrazi, nosilec odločitev pa se zaveda mnenj in skrbi, ki utegnejo biti pomembne za te odločitve, ter tako poveča odgovornost in preglednost procesa odločanja in prispeva k zavesti javnosti o okoljskih vprašanjih in k podpori sprejetim odločitvam.

– Sodelovanje, ki vključuje tudi sodelovanje združenj, organizacij in skupin, zlasti nevladnih organizacij, ki spodbujajo varovanje okolja, je treba podpreti, vključno med drugim s spodbujanjem izobraževanja javnosti v zvezi z varstvom okolja.

– Med cilji Aarhuške konvencije je želja zagotoviti pravico sodelovanja javnosti v odločanju o okoljskih zadevah, da bi prispevali k varovanju pravice živeti v okolju, ki je primerno za osebno zdravje in dobro počutje. Člen 6 Aarhuške konvencije predvideva sodelovanje javnosti pri odločitvah o dejavnostih, ki niso vključene v seznam, vendar lahko pomembno vplivajo na okolje.

Člen 6(2): Za učinkovito sodelovanje zadevne javnosti v postopkih odločanja se jo elektronsko in z javnimi objavami ali drugimi sredstvi obvesti o naslednjih zadevah že na začetni stopnji postopka sprejemanja odločitev o okoljskih vprašanjih iz člena 2(2), najpozneje pa takrat, ko se informacije razumno lahko predložijo:

Direktiva o SPVO

Preambula: Da bi se prispevalo k preglednejšemu odločanju in zagotovilo, da se za presojo priskrbijo celovite in zanesljive informacije, je treba predvideti posvetovanje z organi, pristojnimi za ustrezne okoljske naloge, in javnostjo med presojo načrtov in programov ter določitev takih rokov, ki dopuščajo dovolj časa za posvetovanja, skupaj z izrekanjem mnenja.

Člen 6(4): Države članice opredelijo pojem javnost za namene odstavka 2, vključno z javnostjo, ki jo bo ali bi jo lahko odločanje po tej direktivi prizadelo ali ki ima interes pri takem odločanju, skupaj z ustreznimi nevladnimi organizacijami, kakršne so organizacije, ki spodbujajo varstvo okolja, in drugimi zadevnimi organizacijami.

Zagotavljanje kakovosti ustrezne presoje

Kot je bilo že navedeno, mora presoja temeljiti na najboljših znanstvenih spoznanjih na zadevnem področju. V skladu s tem mora ustrezno presojo pripraviti oseba ali osebe z zahtevanim strokovnim znanjem in izkušnjami s področja ekologije. Študijo bi bilo treba po potrebi dopolniti z dodatnim strokovnim znanjem in izkušnjami (npr. s področja geologije, hidrologije, inženiringa ali načrtovanja ali okoljske zakonodaje) ter jo izvesti znanstveno popolno, strokovno in objektivno.

Čeprav študijo, ki je podlaga za ustrezno presojo, običajno predložijo osebe, ki zaprosijo za odobritev načrta ali projekta, bi se morali pristojni organi prepričati, da je dovolj strokovna, obsežna in usmerjena v zvezi z ekološkimi ali drugimi zadevnimi vprašanji (npr. hidrološka) ter dokazuje zadostno usposobljenost in standarde na področju znanstvene metodologije in presoje vplivov. Da bi se izpolnile te zahteve glede kakovosti, so nekatere države uvedle sistem potrjevanja ali sistem kvalifikacij/odobritev za osebe, ki izvedejo študijo za ustrezno presojo (glej okvir 14).

Zagotavljanje kakovosti poročila o presoji vplivov na okolje iz direktive o PVO

Za zagotovitev popolnosti in kakovosti poročila o presoji vplivov na okolje:

(a) nosilec projekta zagotovi, da poročilo o presoji vplivov na okolje pripravijo usposobljeni strokovnjaki;

(b) pristojni organ zagotovi, da ima na voljo zadostno strokovno znanje za preučitev poročila o presoji vplivov na okolje ali po potrebi lahko dostopa do njega, in

(c) pristojni organ po potrebi od nosilca projekta zahteva dodatne informacije v skladu s Prilogo IV, ki so neposredno pomembne za pripravo obrazloženega sklepa o pomembnih vplivih projekta na okolje.

Države članice po potrebi zagotovijo, da kateri koli organi, ki imajo pomembne informacije, s posebnim ozirom na člen 3, dajo te informacije na razpolago nosilcu projekta.

(člen 5(3) in (4) direktive o PVO)

Okvir 14 Uporaba licenciranih strokovnjakov za ustrezno presojo na Češkem

Na Češkem lahko ustrezne presoje izvajajo samo licencirani strokovnjaki. Sistem licenciranja temelji na zakonu o varstvu narave, podrobnosti pa so določene v ministrskem odloku. Prvo osnovno merilo za pridobitev licence je diploma iz biologije ali ekologije ali državni izpit iz ekologije. Odstopanja od tega pravila niso dovoljena, saj izkušnje s tega področja kažejo, da je znanje s področja ekologije bistven pogoj za pravilne presoje.

Izpit za pridobitev licence je sestavljen iz pisnega testa o ekologiji, zoologiji, botaniki in nacionalnem pravu (slednje je povezano z vprašanji v zvezi z ustrezno presojo in PVO/SPVO) ter ustne predstavitve študije primera. Izpiti se izvajajo približno dvakrat letno, standard pa je postavljen precej visoko, s posebnim poudarkom na znanju s področja ekologije. Uspešnim kandidatom licenco podeli ministrstvo za okolje za pet let.

Med pozitivnimi posledicami sistema licenciranja so izboljšave celotnega postopka ustrezne presoje. Licencirani presojevalci organizirajo redna srečanja, na katerih si izmenjujejo izkušnje in razpravljajo o težavnih primerih. Ministrstvo za okolje jim je tako naročilo pripravo več praktičnih smernic za izboljšanje ustreznih presoj in zagotovitev usklajenega pristopa.

Ne glede na to, ali se člen 6(3) upošteva pri obstoječih postopkih presoje vpliva na okolje ali drugih posebnih pristopih, bi morali rezultati presoj iz člena 6(3) omogočati popolno sledljivost na koncu sprejetih odločitev.

Okvir 15. Elementi za zagotavljanje kakovosti ustrezne presoje

Presoja:

- obravnava vse elemente, ki prispevajo k celovitosti območja Natura 2000, kot je določeno v ciljih ohranjanja območja, načrtu upravljanja (če je na voljo) in standardnem podatkovnem obrazcu, ter pomen zadevnih habitatov in vrst v okviru omrežja, pri čemer temelji na najboljših razpoložljivih znanstvenih spoznanjih na tem področju;
- obravnava vlogo območja in njegovo funkcijo v biogeografski regiji ter ekološko usklajenost omrežja Natura 2000;
- vključuje celovito opredelitev vseh možnih pomembnih vplivov načrta ali projekta na območje, pri čemer upošteva kumulativne vplive, ki se lahko pojavijo zaradi skupnih učinkov načrta ali projekta, ki je predmet presoje, in drugih načrtov ali projektov;
- če je ustrezno, v načrt ali projekt vključi učinkovite ukrepe za ublažitev, da se prepreči, zmanjša ali celo odpravi negativni vpliv na območje;

- temelji na najboljših razpoložljivih tehnikah in metodah za oceno obsega vplivov načrta ali projekta na ekološko celovitost območja(-ij);
- vključuje zanesljive kazalnike za spremljanje izvajanja načrta ali projekta.

Organi omrežja Natura 2000 lahko za izpolnitev zahtev za presojo iz člena 6(3) pripravijo formalne specifikacije o vrsti informacij in merilih, ki jih je treba upoštevati pri izvajanju ustrezne presoje.

Zelo priporočljivo je, da se vsem, ki jih ustrezna presoja zadeva (npr. ustreznim zakonsko določenim organom na vseh ravneh upravljanja, svetovalcem ali nosilcem projektov ali načrtov), zagotovita izmenjava dobrih praks in usposabljanje.

Okvir 16. Primer vsebine poročila o ustrezni presoji

Opis načrta ali projekta

Cilj, obseg, lokacija, glavne dejavnosti

Območja Natura 2000, ki bi lahko bila prizadeta, in cilji njihovega ohranjanja

Opišite območja Natura 2000, ki bi lahko bila prizadeta, vrste in habitate, ki so jim namenjena, in njihovo stanje ohranjenosti ter cilje ohranjanja območij.

Presoja vplivov načrta ali projekta na celovitost območja

- *Opišite elemente načrta ali projekta (samega ali v povezavi z drugimi projekti ali načrti), ki bi lahko povzročili pomembne vplive na območje Natura 2000 (uporabite rezultate presoje v okviru pregleda).*
- *Opišite, kako bo načrt ali projekt vplival na zavarovane vrste in habitate na območju, in posledice za cilje ohranjanja območja (npr. izguba habitata, razdrobljenost, vznemirjanje vrst, umrljivost vrst, kemijske spremembe, hidrološke ali geološke spremembe). Opozorite na negotovosti in morebitne vrzeli v informacijah.*
- *Navedite, ali bo načrt ali projekt vplival na celovitost območja ali ne.*
- *Opozorite na negotovosti in morebitne vrzeli v informacijah.*

Ukrepi za ublažitev

- *Opišite, kateri ukrepi za ublažitev bodo uvedeni za preprečitev ali zmanjšanje škodljivih vplivov na celovitost območja, in dokažite njihovo učinkovitost pri zmanjševanju vpliva pod prag pomembnosti.*
- *Opozorite na negotovosti in morebitne vrzeli v informacijah.*
- *Opišite predvideno spremljanje.*

Sklepna ugotovitev

Navedite, ali bi načrt ali projekt lahko vplival ali bo vplival na celovitost območja ali da zagotovo ne bo vplival nanjo (ob upoštevanju previdnostnega načela).

Viri, uporabljeni pri pripravi ustrezne presoje

Navedite vire uporabljenih informacij.

Rezultati posvetovanj

Imena agencij, organov ali strokovnjakov, s katerimi so bila opravljena posvetovanja

Povzetek odgovorov

Dostop do pravnega varstva

Sodišče Evropske unije je priznalo tudi pravico javnosti, ki vključuje tudi okoljske organizacije, do izpodbijanja odločitev organov na podlagi ustrezne presoje (zadeva C-243/15, točke 56–61), med drugim glede veljavnosti sklepov, sprejetih na podlagi presoje, kar zadeva tveganja zadevnega načrta ali projekta za celovitost območja.

1.3. Faza 3: postopek iz člena 6(4)

S členom 6(4) so dovoljene izjeme od splošnega pravila iz člena 6(3), vendar njegova uporaba ni samodejna. Organ odloči, ali se odstopanje od člena 6(3) lahko uporabi. Člen 6(4) je treba uporabljati v zaporedju, določenem z Direktivo, tj. potem, ko so bile vse določbe člena 6(3) zadovoljivo izvedene.

Za več podrobnosti glej Napotke za uporabo člena 6 – oddelek 5.2.

Pristojni organi lahko načrte ali projekte, za katere na podlagi ustrezne presoje ni bilo mogoče skleniti, da ne bodo vplivali na celovitost zadevnih območij, odobrijo samo, če se zahteva odstopanje v skladu z določbami člena 6(4).

Te določbe vključujejo tri ključne zahteve, ki jih je treba izpolniti in dokumentirati:

1. proučene so bile druge ustrezne rešitve, pri čemer je mogoče dokazati, da druga ustrezna rešitev, predložena v odobritev, najmanj škoduje habitatom, vrstam in celovitosti območja Natura 2000 ter da ni druge izvedljive možnosti, ki ne bi škodovala celovitosti območja;
2. obstajajo nujni razlogi prevladujočega javnega interesa, vključno s tistimi socialne ali gospodarske narave;
3. sprejeti so vsi izravnalni ukrepi, potrebni za zagotovitev varstva celovite usklajenosti omrežja Nature 2000.

Te tri glavne zahteve so obravnavane v oddelkih v nadaljevanju.

3.3.1 Korak 1: proučitev drugih ustreznih rešitev

Pristojni nacionalni organi morajo zagotoviti, da so bile z enako stopnjo podrobnosti proučene vse izvedljive druge ustrezne rešitve, ki izpolnjujejo cilje načrta/projekta. To presojo bi bilo treba izvesti ob upoštevanju vrst in habitatov, za katere je bilo območje določeno, in ciljev ohranjanja območja.

Neobstoj ustreznih rešitev je treba dokazati pred proučitvijo, ali je načrt ali projekt potreben iz nujnih razlogov v javnem interesu (sodba Sodišča v zadevi Castro Verde, C-239/04, točke 36–39).

Za več podrobnosti glej Napotke za uporabo člena 6 – oddelek 5.3.1.

Prva obveznost v okviru postopka iz člena 6(4) je proučitev, ali za načrt ali projekt obstajajo druge ustrezne rešitve. Druge ustrezne rešitve se lahko nanašajo na drugo možno zasnovo projekta (npr. drugačna trasa ceste ali drugačno število vozniških pasov). Nanašajo se lahko tudi na širše možnosti za doseganje istega splošnega cilja, na primer izboljšava železniške povezave bi se lahko štela za alternativo novi cesti, razvoj vetrne energije pa za alternativo hidroelektrarni.

Proučitev drugih ustreznih rešitev iz člena 6(4) vključuje naslednje naloge:

- opredelitev drugih ustreznih rešitev;
- primerjalno oceno obravnavanih drugih ustreznih rešitev;
- utemeljitev neobstoja drugih ustreznih rešitev, ki jih je mogoče upoštevati v skladu s členom 6(4) (če je to ustrezno).

a) Opredelitev drugih ustreznih rešitev

Prva naloga je pregled možnih drugih ustreznih rešitev, ki bi lahko obstajale za doseganje ciljev načrta ali projekta. Ključno je upoštevati scenarij „brez ukrepanja“, znan tudi kot „nična“ možnost, ki zagotavlja izhodišče za primerjavo drugih ustreznih rešitev.

Druge ustrezne rešitve lahko vključujejo različne:

- načine za doseganje ciljev predlaganega razvojnega projekta;
- lokacije, ki bi lahko bile na voljo za razvojni projekt, ob upoštevanju zavarovanih habitatov in vrst, na primer z opredelitvijo različnih kopenskih prometnih koridorjev v glavnih načrtih za ceste in avtoceste ali različnih območij gradnje stanovanjskih naselij;
- obseg in vrsto razvojnega projekta;
- rešitve glede zasnove razvojnega projekta;
- tehnike, načine gradnje ali operativne metode za izvedbo razvojnega projekta;
- časovni raspored različnih dejavnosti in nalog v posameznih fazah izvajanja, tudi med gradnjo, obratovanjem, vzdrževanjem in, če je ustrezno, razgradnjo ali obnovo.

Naravne rešitve (v nasprotju s tradicionalno „sivo infrastrukturo“) so lahko pogosto enako izvedljive in manj škodljive za območja Natura 2000. Na primer obnova bolj naravne rečne struge s sosednjimi mokrišči lahko zagotovi podobno ali boljšo zaščito pred poplavami kot umetni nasipi in/ali zbiralniki, ter hkrati precej manj vpliva na zavarovane habitate in vrste ali celo izboljša njihovo stanje. Zato bi bilo treba takšne druge ustrezne rešitve ustrezno proučiti med analizo razpoložljivih možnosti.

V primeru načrtov nacionalne ali regionalne politike in strategije ter drugi dokumenti, v katerih so opredeljene sektorske politike (npr. o energiji iz obnovljivih virov ali drugem razvoju infrastrukture), zagotavljajo okvir za oceno obsega in vrste možnih drugih ustreznih rešitev. Postopek načrtovanja je primeren zlasti za analizo drugih ustreznih rešitev, saj gre za vsakokraten postopek, s katerim se lahko zagotovijo rešitve za varstvo območij Natura 2000 in trajnostni razvoj dejavnosti za zadovoljitev potreb družbe.

Druge ustrezne rešitve bi bilo treba proučiti za vse sestavne dele, dejavnosti in postopke načrta, za katere je bilo ugotovljeno, da škodljivo vplivajo na celovitost območja(-ij) Natura 2000.

Kot je pojasnjeno v oddelku 3.2.6, so v primeru načrtov nekateri sestavni deli ali dejavnosti načrta morda nezadostno opredeljeni, kar omejuje presojo drugih ustreznih rešitev. Vendar bi bilo treba razumne druge ustrezne rešitve kljub temu opredeliti, opisati in ovrednotiti, in sicer ob upoštevanju ciljev načrta ali programa in geografskega obsega. To se zahteva tudi z direktivo o SPVO (člen 5).

Izvajanje postopkov iz člena 6(4) je lahko lažje, če nosilci načrta ali projekta obravnavajo morebitne druge ustrezne rešitve s pristojnimi organi in/ali zakonsko določenimi naravovarstvenimi organi že v zgodnji fazi postopka.

Primeren okvir za iskanje drugih ustreznih rešitev zagotavljajo postopki za javno posvetovanje, kot so postopki, določeni v direktivah o SPVO in PVO.

b) Primerjalna ocena obravnavanih drugih ustreznih rešitev

Pristojni organi so odgovorni za oceno relativnega vpliva drugih ustreznih rešitev za utemeljitev odločitve v skladu s členom 6(4). Pristojni organi morajo ugotoviti, ali je druga ustrezna rešitev, predložena v odobritev, najmanj škodljiva za habitate in vrste ter za celovitost zadevnega območja ali območij Natura 2000. Presoja drugih ustreznih rešitev je potrebna tudi, če je naložba že vnaprej utemeljena z nujnimi razlogi prevladujočega javnega interesa, na primer z nacionalno zakonodajo.

Različne druge ustrezne rešitve je treba primerjati glede na njihove vplive na habitate in vrste, ki so pomembno prisotni na območju, pa tudi glede na njihove cilje ohranjanja ter glede na celovitost območja in njegov pomen za ekološko usklajenost omrežja Natura 2000.

Opredeljeni vplivi posamezne druge ustrezne rešitve morajo biti čim bolj popolno in natančno opisani ter količinsko opredeljeni glede na naslednje vidike (neizčrpen seznam) in ob upoštevanju ciljev ohranjanja za posamezno območje:

- prizadeta območja Natura 2000;
- območje izgube in razvrednotenja habitatov;
- številčnost populacije prizadetih vrst;
- poslabšanje pomembnih funkcij;
- vznemirjanje;
- selitev populacij vrst.

To bi moralo zagotoviti podlago za primerjavo drugih ustreznih rešitev in za ugotavljanje, katere druge ustrezne rešitve so najmanj škodljive za območja Natura 2000 ter vrste in habitate, ki so pomembno prisotni na njih, ob upoštevanju ciljev ohranjanja za posamezno območje. To je treba opredeliti na podlagi sklopa kvalitativnih in kvantitativnih meril.

V drugi fazi se lahko pri izbiri drugih ustreznih rešitev upoštevajo druga merila, kot so družbeni preudarki in ekonomski stroški analiziranih drugih ustreznih rešitev.

Ekonomski stroški ukrepov, ki jih je morda treba upoštevati pri pregledu drugih ustreznih rešitev, ne morejo biti edini odločilni dejavnik pri izbiri drugih ustreznih rešitev. Drugače rečeno, nosilec projekta ne more trditi, da druge ustrezne rešitve niso bile proučene, ker bi bile predrage.

(Glej Napotke za uporabo člena 6 – oddelek 5.3.1)

Naloge, ki jih je treba izvesti pri ocenjevanju drugih ustreznih rešitev, so povzete v okviru 17.

Okvir 17. Kako oceniti druge ustrezne rešitve:

- posvetujte se z ustreznimi agencijami in organizacijami;
- uporabite informacije, zbrane za izvedbo faz pregleda in ustrezne presoje v okviru presoj iz člena 6(3);
- opredelite in opišite ključne cilje načrta ali projekta, tudi v širšem (strateškem) smislu²;

² Cilje načrta ali projekta bi bilo treba analizirati ne le glede na eno določeno tehnologijo, ampak glede na doseganje določenega cilja (npr. za hidroenergetski načrt ali projekt bi bilo treba cilj analizirati v

- opredelite vse druge ustrezne načine za izpolnitev ciljev projekta ali načrta;
- zagotovite čim več informacij, opozorite na vrzeli v informacijah in navedite vire informacij;
- ocenite vplive (kvalitativno in kvantitativno) posamezne druge ustrezne rešitve na cilje ohranjanja območja.

Matrika za opredelitev in oceno drugih ustreznih rešitev je predstavljena v preglednici 10 spodaj. Ta matrika se lahko uporabi tudi za poročanje o rezultatih ocene drugih ustreznih rešitev.

smislu „proizvodnje x MW energije iz obnovljivih virov“, tako da se lahko ocenijo tudi možnosti uporabe drugih tehnologij (npr. vetrne, sončne ali geotermalne energije)).

Preglednica 10. Matrika za oceno drugih ustreznih rešitev

<i>Ocena drugih ustreznih rešitev</i>		
Opis in cilji načrta ali projekta		
Scenarij „brez ukrepanja“		
Predvideni škodljivi vplivi načrta ali projekta na območje Natura 2000 na podlagi ustrezne presoje		
<i>Primerjava z načrtom ali projektom</i>		
Možne druge ustrezne rešitve	Dokazila o načinu ocene drugih ustreznih rešitev	Opišite relativne vplive na cilje ohranjanja območij Natura 2000 (večji ali manj škodljivi vplivi)
<i>Druge možne lokacije/poti</i>		
Druga možnost 1		
Druga možnost 2		
Druga možnost 3		
<i>Druga možna velikost in obseg</i>		
Druga možnost 1		
Druga možnost 2		
Druga možnost 3		
<i>Drugi možni načini za izpolnitev ciljev (npr. upravljanje povpraševanja)</i>		
Druga možnost 1		
Druga možnost 2		

Druga možnost 3		
Preglednica 10. Matrika za oceno drugih ustreznih rešitev (nadaljevanje)		
	<i>Primerjava z načrtom ali projektom (nadaljevanje)</i>	
Možne druge ustrezne rešitve	Dokazila o načinu ocene drugih ustreznih rešitev	Opišite relativne vplive na cilje ohranjanja območij Natura 2000 (večji ali manj škodljivi vplivi)
	<i>Druge možne metode (gradnja, obratovanje in razgradnja)</i>	
Druga možnost 1		
Druga možnost 2		
Druga možnost 3		
	<i>Drugi možni časovni okviri</i>	
Druga možnost 1		
Druga možnost 2		
Druga možnost 3		
<i>Sklepi na podlagi ocene drugih ustreznih rešitev</i>		

V okviru 18 spodaj so povzeti primeri drugih ustreznih rešitev, ki so bile proučene v okviru priglasitev za mnenja Komisije v skladu s členom 6(4) direktive o habitatih³.

Okvir 18. Primeri drugih ustreznih rešitev, proučenih v skladu s postopkom iz člena 6(4)

Primer 1. Poglabitev in razširitev ladijske plovne poti reke

Projekt je vključeval poglabitev in razširitev ladijske plovne poti reke Majne vzdolž odsekov Wipfeld, Garstadt in Schweinfurt na Bavarskem v Nemčiji.

Z ustrezno presojo je bilo ugotovljeno, da bi obstajal pomemben vpliv na dve območji Natura 2000, dva habitatna tipa pa bi bila neposredno poškodovana, kar vključuje izgubo površine 9 460 m² prednostnega habitata 91E0* in 6 440 m² habitata 6510.

Tri druge ustrezne rešitve so bile proučene poleg nične možnosti. Pri slednji se je pokazal pomen ciljev glede rečnega prometa. Ena od drugih ustreznih rešitev je bila opuščena, ker bi negativno vplivala še na drugo območje Natura 2000 ter podaljšala čas gradnje in prostorski obseg projekta. Še ena od drugih ustreznih rešitev je bila zavrnjena, ker kljub manj škodljivemu ekološkemu vplivu ne bi izboljšala navtičnih značilnosti reke, kar je eden od ciljev projekta.

Z izbrano drugo ustrezno rešitvijo bi bil vzpostavljen kanal za neprekinjeno plovbo z enotnimi najmanjšimi širino in globinami, ki bi bil večinoma omejen na obstoječo rečno strugo. Čeprav bi vplivala na dva habitatna tipa v interesu Skupnosti, ki sta navedena zgoraj, so pristojni organi menili, da je bilo s predlagano rešitvijo doseženo najboljše ravnovesje med ekološkimi cilji in cilji glede rečnega prometa. Izguba habitatov bi bila ustrezno izravnana.

Primer 2. Medkrajevna in primestna železniške povezava

Projekt se je nanašal na medkrajevno in primestno železniško povezavo med Bad Cannstattom in Stuttgartom (Nemčija). Projekt bi pomembno vplival na območje Natura 2000, na katerem je pomemben habitat za puščavnika (*Osmoderma eremita*), ki je zavarovana prednostna vrsta.

Pristojni organi so proučili druge ustrezne rešitve za progo, ki so zajemale celoten odsek, dele odseka in „nično“ možnost. Slednja ne bi izpolnila merila projekta glede povezave postaj Stuttgart in Bad Cannstatt ter obnove železniškega mostu čez reko Neckar. Vse druge ustrezne rešitve bi pomembno vplivale na območje Natura 2000, vključno z območji s prednostnimi vrstami, njihova primerjava pa je pokazala, da bi nekatere zajemale večjo površino območja Natura 2000 kot izbrana rešitev ali povzročile odstranitev večjega števila dreves, ki zagotavljajo potencialne habitate za vrste. Predlagana rešitev je zato ponujala najboljše ravnovesje med ekološkimi in ekonomskimi cilji.

Primer 3. Gradnja novega pristanišča

Projekt se je nanašal na gradnjo novega pristanišča v kraju Granadilla na Tenerifu na Kanarskih otokih. Projekt bi škodljivo vplival na dve območji Natura 2000, določeni za glavato kareto (*Caretta caretta*), tj. prednostno vrsto, in za prednostni habitatni tip 2130 (ustaljene obalne sipine z zelnato vegetacijo („sive sipine“)).

Španski organi so proučili več drugih ustreznih rešitev, vključno z možnostjo brez razvoja

³https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/opinion_en.htm.

dodatne pristaniške zmogljivosti („nična možnost“) ter nadaljnjo širitvijo in razvojem obstoječega pristanišča v Santa Cruzu. Nična možnost je bila opuščena, ker z obstoječimi pristaniškimi zmogljivostmi ne bi bilo mogoče obvladovati pričakovanega povečanja pomorskega prometa in ker je bila povečana pristaniška zmogljivost nujna za gospodarski razvoj otoka. Razširitev obstoječih pristaniških zmogljivosti v Santa Cruzu ne bi bila mogoča iz več tehničnih razlogov. Drugih možnih lokacij ni bilo mogoče izbrati zaradi različnih dejavnikov, kot so globina morskega dna ob obali, neobstoj kamnoloma dovolj blizu predvidenega območja, razpoložljivost prostih sosednjih zemljišč za špedicijske in logistične dejavnosti, ustreznost prometnih povezav z zaledjem in bližina uporabnikov pristanišča.

c) Rezultati – utemeljitev neobstoja drugih ustreznih rešitev

Po končani oceni drugih ustreznih rešitev bi bilo treba pripraviti evidenco vseh drugih ustreznih rešitev, ki so bile proučene, rezultatov njihove ocene ter agencij in drugih organov, s katerimi so bila opravljena posvetovanja. Namen je ugotoviti, ali je mogoče objektivno sklepati, da ni drugih ustreznih rešitev, ali ne. Če so bile opredeljene druge ustrezne rešitve, s katerimi se bodo preprečili morebitni škodljivi vplivi ali ki bodo manj resno vplivale na območje, bo treba z ustrežno presojo oceniti njihov morebitni vpliv. Po drugi strani pa bo treba, če je mogoče razumno in objektivno sklepati, da ni drugih ustreznih rešitev, nadaljevati z naslednjim korakom v postopku iz člena 6(4).

3.3.2 Korak 2: proučitev nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa

Če ni drugih ustreznih rešitev brez škodljivih vplivov na celovitost zadevnega območja Natura 2000 ali če obstajajo rešitve, ki imajo še več negativnih okoljskih vplivov na območje, morajo pristojni organi proučiti, ali obstajajo nujni razlogi prevladujočega javnega interesa, vključno s tistimi socialne ali gospodarske narave, ki bi upravičili izvedbo zadevnega načrta ali projekta.

Pojem „nujni razlog prevladujočega javnega interesa“ v Direktivi ni opredeljen. Vendar so v členu 6(4), drugi pododstavek, kot primer takšnih nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa omenjeni zdravje ljudi, javna varnost in koristne posledice bistvenega pomena za okolje.

Kar zadeva „druge nujne razloge prevladujočega javnega interesa“ socialne ali gospodarske narave, je iz besedila razvidno, da lahko cilje ohranjanja iz Direktive odtehtajo le javni interesi ne glede na to, ali jih spodbujajo javni ali zasebni organi. Tako se lahko projekti, ki jih načrtujejo zasebni organi, proučijo le, kadar dokazano upoštevajo takšne javne interese.

Smiselno je upoštevati, da so „nujni razlogi prevladujočega javnega interesa, vključno s tistimi socialne in gospodarske narave“, povezani s primeri, za katere je jasno, da so predvideni načrti ali projekti nujno potrebni:

- v okviru ukrepov ali politik za varstvo temeljnih vrednot za življenje državljanov (zdravje, varnost, okolje);
- v okviru temeljnih politik za državo in družbo;
- v okviru izvajanja dejavnosti gospodarske ali socialne narave, s katerimi se izpolnjujejo posebne obveznosti javnih služb.

Pristojni organi morajo pretehtati nujne razloge prevladujočega javnega interesa načrta ali projekta glede na cilj ohranjanja naravnih habitatov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst. Načrt ali projekt lahko odobrijo le, če nujni razlogi za načrt ali projekt prevladajo nad njegovim vplivom na cilje ohranjanja.

Glej Napotke za uporabo člena 6 – oddelek 5.3.2.

Pri določanju razlogov prevladujočega javnega interesa mora pristojni organ upoštevati vse elemente, tj. ali je razlog:

- **nujen:** načrt ali projekt služi bistvenemu javnemu interesu in ne zasebnim interesom;
- **prevladujoč:** interes, ki mu služi načrt ali projekt, prevlada nad škodo (ali tveganjem škode) za celovitost območja, kot je opredeljena v ustrezni presoji;
- **v javnem interesu:** je na primer temeljni del javnih politik za državo in družbo.

Javni interesi se lahko pojavijo na nacionalni, regionalni ali lokalni ravni, vendar morajo biti ne glede na raven izpolnjeni tudi drugi elementi preizkusa. V praksi pri načrtih in projektih, ki so skladni z nacionalnimi ali regionalnimi strateškimi načrti ali politikami (npr. opredeljeni v nacionalnem infrastrukturnem načrtu) obstaja večja verjetnost, da bodo v javnem interesu. Vendar bi bilo treba kljub temu upoštevati, ali v posameznem primeru zadevni interes prevlada nad škodo, ki bo povzročena prizadetim območjem, in ali je torej mogoče dokazati razloge prevladujočega javnega interesa. Razloge prevladujočega javnega interesa lahko izkazujejo tudi načrti ali projekti, ki ne spadajo v nacionalne strateške načrte, vključno s tistimi z manjšim geografskim obsegom.

Razloge prevladujočega javnega interesa je treba oceniti za vsak primer posebej, ob upoštevanju: (i) cilja posameznega načrta ali projekta in (ii) njegovega posebnega vpliva na prizadeta območja Natura 2000, kot je opredeljen v ustrezni presoji.

Tehtanje razlogov prevladujočega javnega interesa glede na cilje ohranjanja

Opis ciljev načrta ali projekta morda že vključuje elemente, ki se lahko uporabijo za oceno obstoja razlogov prevladujočega javnega interesa. Ta ocena, tako kot ocena, s katero so opredelijo manj škodljive druge ustrezne rešitve, zahteva tehtanje razlogov prevladujočega javnega interesa glede na škodo, povzročeno območju Natura 2000 zaradi izvajanja obravnavanega načrta ali projekta, ob upoštevanju njegovih ciljev ohranjanja in tudi splošnega pomena območja za vrste in habitate, za katere je določeno.

Pomembnejše ali ranljivejše kot so ohranitvene vrednosti prizadetega območja, bolj omejen bo obseg, v katerem se bodo razlogi prevladujočega javnega interesa šteli za sprejemljive in škoda, povzročena območju, kot je opredeljena z ustrezno presojo, za upravičeno.

Kadar je prizadet prednostni naravni habitatni tip ali prednostna vrsta, so edini preudarki, ki se lahko navedejo kot razlogi prevladujočega javnega interesa v skladu s členom 6(4) direktive o habitatih, tisti, ki se nanašajo na zdravje ljudi ali javno varnost ali na koristne posledice bistvenega pomena za okolje. Če se navedejo drugi razlogi prevladujočega javnega interesa, se zahteva mnenje Komisije.

Elementi, na katerih so utemeljeni razlogi prevladujočega javnega interesa, so lahko do neke mere vključeni v opis načrtov ali programov, zlasti v izjavo o ciljih, ki so podlaga za razvojne ukrepe. Takšni razlogi morajo biti navedeni tudi v uradnem sklepu na ustrezni ravni upravljanja (npr. regionalni ali nacionalni) in jasno dokumentirani.

Proučitev razlogov prevladujočega javnega interesa je lahko neločljivo povezana s strateškim načrtovanjem nekaterih področij politike (npr. obvladovanje poplavne ogroženosti), ki so pomembna za zdravje ljudi, javno varnost ali varstvo javnih dobrin. Za dejavnosti, ki bodo verjetno upravičene iz razlogov prevladujočega javnega interesa, se lahko potreba po proučitvi drugih ustreznih rešitev in izravnave tako upošteva v zgodnji fazi postopka načrtovanja (glej primer v okviru 20 spodaj).

Primeri razlogov prevladujočega javnega interesa, uporabljenih v okviru zahtev za mnenja Komisije v skladu s členom 6(4) direktive o habitatih⁴, so navedeni v okviru 19 spodaj.

⁴https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/opinion_en.htm.

Okvir 19. Primeri razlogov prevladujočega javnega interesa v skladu s členom 6(4)

Primer 1 Poglobitev in razširitev ladijske plovne poti⁵

Reka Majna je del vseevropskega omrežja (TEN) in je edina celinska plovna pot, ki več držav članic povezuje z jugovzhodno Evropo. Ima pomembne funkcije kot čezmejna pot za blago, ki povezuje Rotterdam (NL) in Constanto (RO), ter je zato gospodarskega pomena.

Projekt je ena od zadnjih manjkajočih povezav, potrebnih za prilagoditev te vodne poti novemu političnemu in gospodarskemu razvoju ter zahtevam razširjene Evropske unije. Trenutno ta del reke Majne ustvarja ozko grlo v dolžini 30 km, kjer so ladje še vedno omejene v smislu njihove širine in globine.

Primer 2. Medkrajevna in primestna železniške povezava⁶

Po mnenju organov bo projekt izboljšal storitve regionalnega in medkrajvnega javnega potniškega prevoza z vzpostavitvijo in okrepitvijo medregionalnih povezav z drugimi razvojnimi območji. Projekt bi bil del krožnega sistema, potrebne za izboljšanje železniškega prevoza v regiji. Vključeval bi tudi obnovo mostu, ki je star več kot 100 let.

Primer 3. Gradnja novega pristanišča⁷

Otok Tenerife (Kanarski otoki, Španija) je močno odvisen od pomorskega prevoza in učinkovitega pristaniškega sistema. Glavno pristanišče, ki je trenutno v glavnem mestu, se srečuje z vse gostejšim prometom.

Z novim pristaniščem bi se dodala zelo potrebna zmogljivost za: (i) omogočanje prihodnje rasti pomorskega prometa, zlasti kar zadeva kontejnerski promet, ki naj bi se po napovedih na otoku znatno povečal, in (ii) razbremenitev obstoječega pristanišča. Novo pristanišče naj bi ustvarilo stabilno interno stopnjo donosnosti in bo otoku omogočilo tudi privabljanje mednarodnega kontejnerskega prometa s pretovarjanjem.

3.3.3 Korak 3: opredelitev, presoja in sprejetje izravnalnih ukrepov

⁵ Mnenje Komisije C(2013) 1871 final z dne 5. aprila 2013

<http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/Commission%20Opinion%20Main%20EN%20SEC-2013-1871.pdf>.

⁶ Mnenje Komisije C(2018) 466 final z dne 30. januarja 2018

<https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/C2018466F1COMMISSIONOPINIONENV5P1961037.pdf>.

⁷ Mnenje Komisije v zvezi s projektom gradnje novega pristanišča Granadilla (Tenerife), 2006,

<https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/granadillaen.pdf>.

Potem ko je v celoti potrjeno in dokumentirano, da ni drugih ustreznih rešitev, ki bi bile manj škodljive za območje, in da so razlogi prevladujočega javnega interesa upravičeni, je treba sprejeti vse izravnalne ukrepe za zagotovitev varstva celovite usklajenosti omrežja Natura 2000.

Izravnalni ukrepi so ukrepi, ki so značilni za načrt ali projekt ter se izvajajo poleg običajnih nalog, ki izhajajo iz direktiv o pticah in habitatih. Njihov cilj je natančno izravnati negativni vpliv načrta ali projekta na zadevne vrste ali habitate. Pomenijo „zadnjo možnost“ in se uporabijo le, če so bili že uporabljeni drugi zaščitni ukrepi, ki jih zagotavlja Direktiva, in se sprejme odločitev, da se kljub temu prouči načrt/projekt, ki ima negativni vpliv na celovitost območja Natura 2000, ali projekt/načrt, pri katerem takšnega vpliva ni mogoče izključiti.

Izravnava bi morala zadevati cilje ohranjanja območja Natura 2000 ter negativno prizadete habitate in vrste, ob upoštevanju primerljivega razmerja glede na kakovost, količino, funkcije in stanje. Hkrati je treba ustrezno nadomestiti vlogo, ki jo ima zadevno območje v zvezi z biogeografsko porazdelitvijo.

Glej Napotke za uporabo člena 6 – oddelek 5.4.

a) Glavne vrste izravnalnih ukrepov

Izravnalni ukrepi v okviru člena 6(4) direktive o habitatih bi morali: (i) biti specifični za obravnavani načrt ali projekt in (ii) presežati ukrepe, ki se zahtevajo za določitev, varstvo in upravljanje območij Natura 2000, kot so opredeljeni v ciljnih ohranjanja za območje.

Naslednje se *ne more* šteti za izravnalne ukrepe: (i) izvajanje načrta upravljanja za območje; (ii) ukrepi za izboljšanje stanja ohranjenosti habitatnega tipa na določenem območju, ki so že načrtovani, ne glede na načrt/projekt, ali (iii) določitev območja, ki je že določeno kot pomembno za Skupnost, kot posebnega ohranitvenega območja. Namesto tega bi morali izravnalni ukrepi dopolnjevati ukrepe ohranjanja, ki jih je treba uvesti in izvajati na območju Natura 2000, in druge določbe o varstvu, ki se zahtevajo z direktivama o habitatih in pticah, ali obveznosti, določene v pravu EU.

Primeri vrst izravnalnih ukrepov, skupaj s spremljevalnimi ukrepi, ki lahko omogočijo in olajšajo njihovo izvajanje, so predstavljeni v spodnji preglednici 11. Poudariti je treba, da morajo vsi ti **ukrepi presežati običajne obveznosti** iz direktiv o pticah in habitatih, vključno s tistimi, ki se nanašajo na določitev, upravljanje in obnovitev območij.

Preglednica 11. Primeri vrst izravnalnih ukrepov, primernih za člen 6(4)

Izravnalni ukrep	Opis
Obnovitev habitata ali povečanje obstoječih območij	Povečanje površine habitata na zadevnem območju ali obnovitev habitata na drugem območju Natura 2000, sorazmerno z izgubo zaradi načrta ali projekta, če to še ni predvideno v ciljnih ohranjanja za posamezno območje.
Ponovno oblikovanje habitata	Oblikovanje ali obnovitev habitata na novem ali povečanem območju, ki bo vključeno v omrežje Natura 2000 zaradi njegovega varstva/upravljanja.
Določitev novega območja za omrežje Natura 2000 z izvajanjem spremljevalnih ukrepov upravljanja	Določitev novega območja zadostne kakovosti v skladu z direktivama o pticah in habitatih ter izvajanje ustreznih zaščitnih in ohranitvenih ukrepov.
Ponovna naselitev, obnovitev in okrepitev vrst, vključno z okrepitevijo roparskih vrst	Ponovna naselitev vrst na območjih, s katerih so izginile (če je takšna ponovna naselitev znanstveno tehtna), ali obnova populacij vrst na območjih, kjer se njihovo število zmanjšuje, ter poznejše varstvo in upravljanje takih območij v korist zadevnih vrst.
Možni spremljevalni ukrepi	Opis
Nakup zemljišč in uvedba/izvajanje ustreznih zaščitnih in ohranitvenih ukrepov	Pridobitev zemljišča za varstvo narave ter uvedba/izvajanje ustreznih zaščitnih in ohranitvenih ukrepov.
Pridobitev pravic za varstvo narave ter uvedba/izvajanje ustreznih zaščitnih in ohranitvenih ukrepov	Pridobitev upravljaljskih pravic nad zemljiščem ali delom morja ter uvedba/izvajanje ustreznih zaščitnih in ohranitvenih ukrepov.
Oblikovanje rezervata	Določitev omejitev pri uporabi zemljišča ali dela morja, ki presegajo omejitve, potrebne za skladnost z drugimi določbami direktiv o pticah in habitatih.
Zmanjšanje groženj	Zmanjšanje (drugih) groženj bodisi z ukrepi v zvezi z enim samim virom bodisi z usklajenimi ukrepi v zvezi z vsemi dejavniki tveganja.

Možnost oblikovanja in izvajanja učinkovitih izravnalnih ukrepov bo odvisna od funkcije različnih zadevnih habitatov in vrst ter lokalnih razmer. Čeprav obstaja veliko dobrih primerov uspešne obnove ali oblikovanja novih habitatov za močvirske ptice ali razmnoževanje dvoživk, za številne vrste in habitate učinkovite tehnike za obnovitev še vedno niso dovolj znane ali razpoložljive.

V vseh primerih morata obnova in ponovno oblikovanje ekosistemov in habitatov vrst za izravnavo temeljiti na dobrem poznavanju obnovitvene ekologije⁸.

V nekaterih primerih ustrezna izravnavna z obnovitvijo ni mogoča. Tako je lahko zlasti v naslednjih primerih:

- kadar bodo lokacije, ki so ključne za ogrožene vrste ali habitatne tipe, uničene, vendar jih ni mogoče nadomestiti s podobnimi ključnimi lokacijami (npr. primernimi lokacijami, ki imajo podobno vlogo na območju razširjenosti vrst kot prizadete lokacije);
- kadar obnovitev ni izvedljiva, bodisi ker bi zahtevala izjemno veliko časa (npr. za učinkovito obnovitev močvirja bi bilo potrebnih nekaj tisoč let) bodisi zaradi trenutnega neobstoja znanja o obnovitveni ekologiji za vrsto ali habitatni tip (npr. tako bi lahko bilo v primeru apnenčastih izvirov ali naravnih bazičnih barij).

Če ni nobenega zagotovila za učinkovito obnovitev ali ponovno vzpostavitev poškodovanih habitatov in vrst, skladnost s členom 6(4) ni zagotovljena. Vendar je v zgoraj opisanih primerih morda še vedno mogoče, da se kot izravnalni ukrep določi, zavaruje in upravlja novo območje s primerno površino istega(-ih) prizadetega(-ih) habitata(-ov) (glej zgoraj v preglednici 12).

b) Vodilna načela za določanje izravnalnih ukrepov in ciljev

Glavni cilj izravnalnih ukrepov iz člena 6(4) je ohraniti celovito usklajenost omrežja Natura 2000. Zato je treba obravnavati vidika, ki določata obliko in izvajanje izravnalnih ukrepov: *sorazmernost in ekološko funkcionalnost*.

Ti načeli določata obseg in raven ambicioznosti ukrepov, potrebnih za izravnavo škodljivih vplivov načrta ali projekta. Z izravnalnimi ukrepi bi se morali tudi izničiti najslabši možni scenariji verjetnih škodljivih vplivov.

Da se zagotovi celovita usklajenost omrežja Natura 2000, morajo izravnalni ukrepi, predlagani za projekt, torej: (a) obravnavati negativno prizadete habitate in vrste v primerljivih razmerjih ter (b) zagotoviti funkcije, ki so primerljive s tistimi, s katerimi so se utemeljila izbirna merila za prvotno območje, zlasti glede ustrezne geografske porazdelitve. Zato ne zadostuje, da se izravnalni ukrepi nanašajo na isto biogeografsko regijo v isti državi članici.

⁸ Med ustrezne vire spadajo znanstvene revije ali namenska spletna mesta (npr. <http://www.restorationevidence.org/>) in obnovitveni projekti, podprti s programom LIFE (na voljo na spletnem naslovu: <https://ec.europa.eu/easme/en/life>).

Razdalja med prvotnim območjem in krajem, ki ga zagotovijo izravnalni ukrepi, ni nujno ovira, dokler ne vpliva na funkcionalnost območja, njegovo vlogo v geografski porazdelitvi in razloge za njegovo prvotno izbiro.

Za več podrobnosti glej Napotke za uporabo člena 6 – oddelek 5.4.2.

Sorazmernost izravnalnih ukrepov

Ohranjanje celovite usklajenosti omrežja Natura 2000 pomeni zagotavljanje, da predlagani izravnalni ukrepi obravnavajo habitate in vrste sorazmerno glede na škodljive vplive, povzročene na območju. Pristojni organi morajo zato določiti relativni pomen prizadetih značilnosti omrežja Natura 2000 in negativnih vplivov nanje v skladu s kvantitativnimi in kvalitativnimi merili. Tako se določi izhodišče za primerjavo.

Razmerja izravnave je najbolje določiti za vsak primer posebej. Prvotno morajo biti določena glede na informacije iz ustrezne presoje iz člena 6(3) in morajo zagotavljati ekološko funkcionalnost. Razmerje se nato lahko ponovno opredeli v skladu z rezultati, dobljenimi pri spremljanju učinkovitosti. Končna odločitev o deležu izravnave mora biti utemeljena.

Na splošno se priznava, da bi moralo biti razmerje na splošno precej večje od 1 : 1. Tako bi bilo treba razmerje izravnave 1 : 1 ali nižje razmerje obravnavati le, kadar je dokazano, da bodo ukrepi v takšnem obsegu popolnoma učinkoviti pri obnovi strukture in funkcionalnosti v kratkem časovnem obdobju (npr. ne da bi ob tem ogrozili ohranjanje habitatov ali populacij ključnih vrst, ki jim lahko načrt ali projekt škoduje, niti cilje njihovega ohranjanja).

Za več podrobnosti glej Napotke za uporabo člena 6 – oddelek 5.5.4.

Ekološka funkcionalnost in lokacija izravnalnih ukrepov

Poleg potrebe po obravnavanju negativno prizadetih habitatov in vrst v primerljivih razmerjih mora izravnava zagotoviti tudi ekološke funkcije, ki so primerljive s tistimi, ki so sploh upravičile izbiro območja Natura 2000.

Obseg izravnalnih ukrepov je odvisen od posebnih zahtev za obnovitev nekaterih ekoloških funkcij in struktur, ki bodo bodisi verjetno izgubljene bodisi se bodo poslabšale zaradi izvajanja načrta ali projekta. Posebno pozornost je treba nameniti habitatnim tipom ali habitatom vrst, ki potrebujejo dolgo časa, da dosežejo enako raven ekološke funkcionalnosti.

Obstaja splošni dogovor, da so lokalne razmere, potrebne za obnovitev ogroženega ekološkega bogastva, čim bližje območju, na katero vpliva načrt ali projekt. Zato se zdi določitev lokacije izravnave na zadevnem območju Natura 2000 ali v njegovi bližini na kraju z ustreznimi razmerami za uspešno izvajanje ukrepov najbolj zaželena možnost.

Vendar to ni vedno mogoče, zato bi bilo treba določiti prednostne pogoje, ki se bodo uporabljali pri iskanju lokacij, ki izpolnjujejo zahteve iz direktive o habitatih:

1) izravnava na območju Natura 2000, če so na območju potrebni dejavniki za zagotavljanje ekološke usklajenosti in funkcionalnosti omrežja;

2) izravnava zunaj zadevnega območja Natura 2000, vendar znotraj skupne topografske ali pokrajinske enote, če lahko enako prispeva k ekološki strukturi in/ali funkciji omrežja. Nova lokacija je lahko na drugem območju, določenem kot območje Natura 2000, ali lokacija, ki ni določena kot območje Natura 2000. V slednjem primeru mora biti lokacija določena kot območje Natura 2000 in izpolnjevati vse zahteve iz direktiv o naravi;

3) izravnava zunaj območja Natura 2000 v drugi topografski ali pokrajinski enoti. Nova lokacija je lahko drugo območje, določeno kot območje Natura 2000. Če izravnava poteka na lokaciji, ki ni določena kot območje Natura 2000, jo je treba določiti kot območje Natura 2000, pri čemer mora izpolnjevati vse zahteve iz direktiv o naravi.

Za več podrobnosti glej Napotke za uporabo člena 6 – oddelek 5.5.5.

V okviru 20 spodaj je prikazan poenostavljen primer določanja obsega izravnalnih ukrepov glede na ekološke funkcije.

Okvir 20. Opredelitev obsega izravnalnih ukrepov glede na ekološke funkcije – primer na posebnem območju varstva

Ekološka funkcija, na katero vpliva načrt ali projekt: počivališča za selivske vrste ptic, ki letijo proti severu, na posebnem območju varstva.

Poudarek izravnalnih ukrepov:

a) izravnalni ukrepi morajo zagotoviti druge ustrezne prostore za počitek za populacije selivskih vrst ptic;

b) novi primerni prostori za počitek za ciljne vrste morajo biti pravilno umeščeni na isti selitveni poti;

c) novi primerni prostori za počitek morajo biti enostavno dostopni pticam, ki uporabljajo prvotno območje Natura 2000, prizadeto zaradi projekta⁹. Nosilna zmogljivost novega habitata mora biti vsaj enaka nosilni zmogljivosti prizadetega območja. Novi prostori za počitek bi morali biti zavarovani pred izvedbo zadevnega projekta.

Novi prostori za počitek za isto vrsto, vendar na lokacijah zunaj selitvene poti, ali na selitveni poti, vendar daleč stran od prizadetega mesta za počitek, ne bi bili primeren izravnalni ukrep. Ponovna vzpostavitev ekološke funkcionalnosti namreč ne bi zadoščala za zagotovitev ekološke usklajenosti omrežja.

Zbirni kontrolni seznam ključnih vprašanj, ki jih je treba obravnavati pri oblikovanju izravnalnih ukrepov, je vključen na koncu tega poglavja (preglednica 15).

⁹ Lokacija območja mora biti dovolj blizu, da vrsti ni treba trošiti dodatne energije, da bi prišla na novo območje, saj se tako lahko zmanjša njena odpornost in poveča njena ranljivost.

c) Časovna razporeditev izravnave

Čas je ključna razsežnost pri načrtovanju izravnalnih ukrepov, saj bi morali biti vzpostavljeni, v celoti delujoči in učinkoviti pred nastankom škode na območju.

Časovna razporeditev izravnalnih ukrepov zahteva pristop obravnavanja vsakega primera posebej. Sprejeta časovna razporeditev mora zagotavljati kontinuiteto ekoloških procesov, bistvenih za ohranjanje strukture in funkcij, ki prispevajo k celoviti usklajenosti omrežja Natura 2000. To zahteva tesno sodelovanje med izvajanjem načrta ali projekta in izvajanjem izravnalnih ukrepov. Povezano je tudi z vprašanji, kot je čas, potreben za razvoj habitatov in/ali obnovo ali vnos populacij vrst na določenem območju.

Poleg tega je treba upoštevati tudi druge dejavnike in procese:

- *pred začetkom izravnave območje ne sme biti nepopravljivo poškodovano;*
- *rezultat izravnave bi moral biti operativen v času, ko se zadevno območje poškoduje. V nekaterih okoliščinah, kadar tega ni mogoče uresničiti v celoti, je potrebna čezmerna izravnava za vmesne izgube;*
- *časovni zamiki so lahko dopustni le, kadar je potrjeno, da ne bodo ogrozili cilja celovite usklajenosti omrežja Natura 2000 „brez neto izgub“;*
- *časovni zamiki ne smejo biti dovoljeni, če na primer povzročijo zmanjšanje populacije katere koli zaščitene vrste na območju iz Priloge II k direktivi o habitatih ali Priloge I k direktivi o pticah; prednostne vrste iz Priloge II k direktivi o habitatih si zaslužijo posebno pozornost;*
- *sčasoma je mogoče zmanjšati izravnalne ukrepe glede na to, ali naj bi se znatni negativni vplivi pojavili kratko-, srednje- ali dolgoročno.*

Priporočljiva je lahko uporaba posebnih ukrepov za izničenje vmesnih izgub, ki bi se pojavile pred uresnitvijo ciljev ohranjanja. Vse tehnične, zakonske ali finančne določbe, ki so potrebne za izvajanje izravnalnih ukrepov, morajo biti uresničene pred začetkom izvajanja načrta ali projekta, da se preprečijo nepredvidene zamude, ki lahko ovirajo učinkovitost ukrepov.

Za več podrobnosti glej Napotke za uporabo člena 6 – oddelek 5.5.6.

Čas, potreben za nadgradnjo, obnovo ali ponovno vzpostavitev ekološke funkcionalnosti, je odvisen od biologije in ekologije habitatov in vrst. To je treba zato oceniti za vsak primer posebej in lahko zahteva preiskavo ali iskanje dokazov o obnovi v podobnih primerih.

Primer možnega časovnega zamika, potrebnega za obnovo združb travišč, je naveden v okviru 21 spodaj.

Okvir 21. Čas, potreben za obnovo združb travišč

22 študij iz sedmih evropskih držav vključuje informacije o času, potrebnem za obnovo združb travišč. To vključuje 16 ponovljenih poskusov, od katerih jih je bilo devet tudi kontroliranih, trije pa so bili pregledi. Pri šestih študijah so se pozitivni znaki obnove pokazali v manj kot petih letih, pri 11 študijah v desetih letih, v dveh študijah pa je bilo ugotovljeno, da je obnova trajala več kot deset let. V šestih študijah so bile po obnovi ugotovljene omejene ali počasne spremembe rastlinskih združb.

Vir: *Restoration Evidence*. Ukrep: obnova/oblikovanje z vrstami bogatega polnaravnega travišča. <http://www.restorationevidence.org>

d) Ocenjevanje in spremljanje izravnalnih ukrepov iz člena 6(4)

Za izpolnitev obveznosti ohranjanja usklajenosti omrežja Natura 2000 mora biti v programu izravnalnih ukrepov iz člena 6(4) dokazana njihova učinkovitost in zagotovljena dokumentacija za to.

Geografska lokacija, obseg in časovna razporeditev so odločilni dejavniki za uspešno izravnavo. Ustrezna razmerja izravnave so tudi ključna za zagotovitev učinkovitosti izravnave, preden se pojavijo vplivi načrta ali projekta.

Oblikovanje in izvajanje izravnalnih ukrepov morata biti **celovita** in **znanstveno utemeljena**, tj.:

- cilji ohranjanja, ključne značilnosti in ekološka funkcionalnost, ki jih je treba izravnati, so zajeti v ustreznem razmerju;
- vključeni so zahtevani spremljevalni ukrepi, vključno s tehničnimi, upravnimi in finančnimi;
- časovni raspored izvajanja posameznih nalog v okviru posameznega ukrepa, vključno z zagotavljanjem vzdrževalnih del in spremljanja, je dovolj podroben;
- znanstvena podlaga, ki zagotavlja učinkovitost posameznega izravnalnega ukrepa, je pojasnjena in dokazana posebej za vpliv, ki naj bi se z ukrepom izravnal;
- naveden je časovni okvir za doseganje pričakovanih rezultatov posameznega predlaganega ukrepa;
- prednostna razvrstitev izvajanja ukrepov je utemeljena na podlagi ciljev ohranjanja omrežja Natura 2000 in znanstvenih dokazov.

Nekateri ključni elementi za učinkovite izravnalne ukrepe glede na njihovo lokacijo, časovni raspored in obseg so predstavljeni v nadaljevanju. Primeri uporabe teh elementov v praksi so navedeni v oddelku 3 Priloge.

Preglednica 12. Ključni elementi za učinkovite izravnalne ukrepe

Lokacija	Omogočati mora ohranjanje celovite usklajenosti omrežja Natura 2000.
	Morala bi imeti – ali biti sposobna razviti – posebne značilnosti, strukturo in funkcije, potrebne za izravnavo glede na rezultate ustrezne presoje.
	Ustrezno mora upoštevati kvalitativne ekološke vidike, kot je edinstvenost značilnosti, ki bodo prizadete.
	Določena mora biti na podlagi podrobne analize lokalnih ekoloških razmer, tako da je izravnavna izvedljiva in čim bližje območju, ki je prizadeto zaradi načrta ali projekta.
	Biti mora v isti biogeografski regiji (za območja iz direktive o habitatih) ali v istem obsegu, na isti selitveni poti ali v istem prezimovališču za vrste ptic (tj. območja iz direktive o pticah) v zadevni državi članici.
Obseg	Določen je z: <ul style="list-style-type: none"> - obsegom negativnih vplivov načrta ali projekta na ključne značilnosti in ekološke procese, ki ogrožajo celovitost območja Natura 2000; - znanstvenimi dokazi o zmožnosti ukrepov, da dosežejo pričakovane rezultate za ohranjanje celovite usklajenosti omrežja Natura 2000.
	Najbolje ga je določiti za vsak primer posebej, in sicer glede na informacije, dobljene z ustrezno presojo iz člena 6(3).
	Prvotno je določen s ciljem izničiti najslabše možne scenarije verjetnih škodljivih vplivov.
	Potrdi se s spremljanjem in poročanjem o rezultatih ekološke funkcionalnosti.
Časovni razpored	Zagotavljati mora kontinuiteto ekoloških procesov, bistvenih za ohranjanje strukture in funkcij, ki prispevajo k celoviti usklajenosti omrežja Natura 2000.
	Upošteva usklajevanje, ki je potrebno med izvajanjem načrta ali projekta in izvajanjem izravnalnih ukrepov.
	Določen je s časom, potrebnim za razvoj habitatov in/ali obnovo ali vnos populacij vrst na določenem območju.
	Vključevati mora pravna varovala, potrebna za dolgoročno izvajanje ter varstvo, spremljanje in ohranjanje območij, da se zavarujejo, preden se pojavijo vplivi na habitate in/ali vrste.
	Lahko zahtevajo uporabo posebnih ukrepov za izničevanje vmesnih izgub, ki bi se pojavile pred uresničitvijo ciljev ohranjanja.
	Zahteva vzpostavitev zanesljivih in celovitih programov spremljanja, s katerimi je mogoče oceniti uspešnost izravnalnih ukrepov.

Zagotavljanje učinkovite izravnave bi bilo treba preverjati z ustreznim **spremljanjem**.

Za učinkovit postopek spremljanja so lahko potrebni naslednji elementi:

- načrt spremljanja, dogovorjen s pristojnim organom;
- sklenitev pogodbe s specializiranim podjetjem ali drugim subjektom za izvajanje spremljanja;
- opredelitev elementov spremljanja; značilnosti živalskih in rastlinskih vrst, vodotokov, kakovosti tal itd.;
- dogovor o časovnem razporedu poročanja (letno, vsaki dve leti itd.);
- dogovor o poročilu o spremljanju;
- dokumentacijo o napredovanju del (slike, terenska poročila itd.);
- mehanizem za shranjevanje in izmenjavo rezultatov;
- sodelovanje z znanstveniki za objavo rezultatov izravnave v znanstvenem članku.

Spremljanje in vrednotenje izravnalnih ukrepov morata omogočati tudi upoštevanje škodljivih negativnih vplivov na območja Natura 2000, ki jih ni bilo mogoče predvideti v ustrezni presoji. Poleg tega je treba izravnalne ukrepe, če se izkaže, da niso zadostni, da bi izničili te nove vplive, morda spremeniti, tako da končni cilj zagotavljanja celovite usklajenosti omrežja Natura 2000 ostane dosegljiv.

Spremljanje izravnalnih ukrepov bi bilo treba tesno usklajevati s splošnim spremljanjem vplivov in ukrepov za ublažitev (glej oddelek 3.2.4). Ta pristop je skladen z zahtevo v politiki EU glede usklajevanja programov spremljanja, ki izhajajo iz različnih zakonodajnih aktov, za večjo učinkovitost njihovega upravljanja.

V nekaterih primerih se lahko prilagodljivo upravljanje – ki je sistematičen pristop za izboljšanje in prilagajanje ukrepov za ohranjanje z učenjem iz rezultatov upravljanja – zahteva in zagotovi s pravnim dogovorom. V tem okviru se prilagodljivo upravljanje lahko uporablja za izboljšanje izvajanja izravnalnih ukrepov, kadar morda obstajajo negotovosti, zaradi katerih je potrebno redno vrednotenje dejanskih rezultatov ukrepov. To je zlasti pomembno, kadar obseg vpliva in s tem obseg izravnave nista jasna (npr. pri izravnavi vplivov zaradi izgradnje protipoplavne zaščite na kopenski strani zavarovanega območja).

e) Določanje izravnalnih ukrepov za načrte

V fazi načrta lahko obstajajo določene omejitve pri določanju potrebnih izravnalnih ukrepov. Presoja in opredelitev škodljivih vplivov načrta na ciljne značilnosti nekaterih območij Natura 2000 zagotavljata podlago za opredelitev potrebe po izravnalnih ukrepih. Če obstaja zadostna gotovost glede predvidenih vplivov na habitate, vrste ali naravne procese, obseg in

razsežnost takšnih vplivov pa sta dobro poznana, se lahko opredelijo ustrezni izravnalni ukrepi ter določita primerna lokacija in ustrezen časovni okvir.

Vendar lahko v samih načrtih manjkajo podrobne informacije o vplivih nekaterih sestavnih delov načrta. V takih primerih se morda lahko določi samo vrsta izravnalnih ukrepov, ki bodo potrebni na ravni projekta, na primer za izravnavo izgube nekaterih habitatov ali zagotovitev dodatnih habitatov za nekatere vrste. Če je le mogoče, bi bilo treba potrebe količinsko opredeliti, na primer površino za obnovo habitata.

Vsekakor bi bilo treba poskrbeti za zagotovitev, da se potrebni izravnalni ukrepi opredelijo, načrtujejo in izvajajo na ustrezni ravni. V načrt bi se lahko vključila začasna opredelitev izravnalnih ukrepov. To bi moralo biti pospremljeno s smernicami, merili in pristopi, ki bi jih bilo treba celoviteje in podrobneje opredeliti, ko bo priprava načrta to omogočala.

Preglednica 13 spodaj vsebuje pregled vprašanj, pomembnih za oblikovanje, izvajanje in spremljanje programa izravnalnih ukrepov.

Preglednica 13. Vidiki, ki jih je treba upoštevati v programu izravnalnih ukrepov za načrte

Območje izravnave:

- lokacija in površina izravnave (vključno s kartami) ter
- status in stanje območij izravnave.

Vrste in habitati, ki so predmet izravnave:

- prejšnja status in stanje vrst in habitatov, ki so predmet izravnave, na območjih izravnave, ter
- pojasnilo, kako naj bi se s predlaganimi izravnalnimi ukrepi izravnali škodljivi vplivi na celovitost območja in kako bodo navedeni ukrepi omogočili ohranjanje usklajenosti omrežja Natura 2000.

Tehnična zmogljivost:

- tehnike in metode, izvedene za vzpostavitev predlaganih izravnalnih ukrepov, ter
- ocena njihove pričakovane ravni učinkovitosti.

Upravne določbe:

- dokončanje vzpostavljenih upravnih ukrepov, da se olajša izvajanje izravnalnih ukrepov (npr. morebitni zaščitni ukrepi pri načrtovanju), in
- opredelitev vseh dodatnih upravnih ukrepov, ki so morda potrebni za zagotovitev polnega učinka izvajanja izravnalnih ukrepov.

Časovni okvir izravnave:

- časovni raspored izvajanja izravnalnih ukrepov (ob upoštevanju dolgoročnega izvajanja – glej oddelek o stroških v nadaljevanju) z navedbo, kdaj bodo pričakovani rezultati doseženi;
- časovni raspored posredovanja rezultatov spremljanja pristojnim organom in

- časovni razpored prevzema nalog spremljanja za program izravnalnih ukrepov.

Stroški izravnave:

- dejanski stroški izvedenih ukrepov;
 - odstopanja od stroškov v primerjavi s stroški, načrtovanimi v programu izravnalnih ukrepov, in
 - morebitno časovno razlikovanje med stroški glede na ukrepe upravnega usklajevanja (npr. nakup zemljišč, enkratna plačila v zvezi s pravicami do uporabe virov in/ali redna plačila za določene ponavljajoče se ukrepe).
-

Preglednica 14. Zbirni kontrolni seznam ključnih vprašanj, ki jih je treba upoštevati pri oblikovanju izravnalnih ukrepov

Področje ukrepanja	Opis	Elementi, ki jih je treba vključiti
Tehnične zadeve	<p>Tehnični načrt Dejavnosti, ki bodo izvedene, z navedbo njihove pomembnosti glede na: – cilje ohranjanja prvotnega območja in – njihovo povezavo z ohranjanjem celovite usklajenosti omrežja Natura 2000.</p>	Cilji in ciljne vrednosti , usklajeni s cilji ohranjanja območja
		Opis predlaganih izravnalnih ukrepov
		Dokazilo o tehnični izvedljivosti ukrepov glede na njihove cilje ohranjanja – ekološka funkcionalnost
		Znanstveno zanesljiva razlaga učinkovitosti dejavnosti pri izravnavi negativnih vplivov načrta ali projekta
		Prednostna razvrstitev dejavnosti v skladu z naravovarstvenimi cilji – časovni razpored , usklajen z naravovarstvenimi cilji
Finančne zadeve	<p>Finančni načrt Ekonomski stroški izvajanja programa izravnalnih ukrepov</p>	Oris spremljanja – po dejavnosti in na splošno
		Razčlenitev proračuna po kategoriji stroškov
		Razčlenitev proračuna po časovnem razporedu izvajanja
Pravne in upravne zadeve	<p>Zaščitni ukrepi za varstvo narave</p>	Dokazilo o finančni izvedljivosti ukrepov v skladu z zahtevanim časovnim okvirom in časovnim razporedom za odobritev sredstev
		Analiza izvedljivosti upravljaljskih pravic: po vrsti dejavnosti in primerni lokaciji (nakup, najem, upravljanje itd.)
		Dokazilo o pravni in/ali finančni izvedljivosti ukrepov glede na zahtevani časovni okvir
Usklajevanje in sodelovanje – javni organi	<p>Vloge in odgovornosti pri izvajanju in poročanju</p>	Opredelitev zahtev glede priobčitve javnosti
		Potrebe glede posvetovanja, usklajevanja in sodelovanja , usklajene s časovnim okvirom: dogovor o programu za izravnavo in njegova odobritev s strani organov omrežja Natura 2000, organov za presojo in nosilca
		Načrt spremljanja , ki temelji na kazalnikih napredka v skladu s cilji ohranjanja, skupaj z razporedom poročanja in morebitnimi povezavami do obstoječih obveznosti glede presoje in spremljanja

4. STRATEŠKO NAČRTOVANJE IN USTREZNA PRESOJA NAČRTOV

1.1 Strateško načrtovanje

Učinkovit način za preprečevanje negativnih vplivov na območja Natura 2000 ter zavarovane vrste in habitate v EU je proučitev okoljskih posledic novih razvojnih projektov že zelo zgodaj na ravni strateškega načrtovanja. To se lahko izvede z regionalnim ali nacionalnim razvojnim načrtom za sektorske dejavnosti (npr. v energetske sektorju, prometu, ekstraktivnih dejavnostih, kmetijstvu) ali z načrti rabe zemljišč ali drugimi prostorskimi načrti. Strateški načrti omogočajo vključitev okoljskih pogojev in zahtev, zlasti tistih, ki so povezani z varstvom narave, že v zgodnji fazi načrtovanja, tako da se lahko prepreči ali zmanjša tveganje morebitnih negativnih vplivov pozneje na ravni projekta ter se ustrezno določijo izvedljivost in načini izvajanja posameznih razvojnih projektov.

V okviru uporabe člena 6(3) in (4) direktive o habitatih je s strateškim načrtovanjem precej lažje v večjem obsegu in celovito proučiti možne posledice načrtovanih dejavnosti na območja Natura 2000. Tako se občutljivosti območij upoštevajo že v zgodnji fazi, ko je na voljo več možnosti za doseganje razvojnih ciljev, hkrati pa se zmanjšajo njihovi morebitni vplivi na okolje. To bo na primer pomagalo pri opredelitvi primernih ali neprimernih območij za posamezne dejavnosti in za zmanjšanje tveganja negativnih vplivov na območja Natura 2000 na ravni posameznega projekta.

Strateško načrtovanje lahko:

- spodbudi bolj interaktiven in pregleden postopek načrtovanja ter zgodnji in vsakokratni dialog z ustreznimi organi, interesnimi skupinami itd., kar lahko precej skrajša skupni čas, potreben za postopek za izdajo dovoljenja;
- zagotovi širši in primernejši okvir za proučitev možnih kumulativnih vplivov z drugimi načrti ali projekti in izvedljive druge ustrezne rešitve;
- prispeva k preprečitvi ali zmanjšanju morebitnih negativnih vplivov na posamezno območje v poznejši fazi postopka razvoja, ko so dodeljena finančna in pravna sredstva ter je manj manevrskega prostora;
- nosilec zagotovi ustrezne informacije in pravno varnost glede okoljskih pomislekov, ki jih je morda treba upoštevati že v začetni zasnovi projekta;
- postane dolgoročno stroškovno učinkovitejše (če se možni ukrepi za ublažitev upoštevajo v zgodnji fazi načrtovanja, bo njihova vključitev verjetno tehnično enostavnejša in cenejša);
- vključuje analizo splošnih drugih ustreznih rešitev, kot je uvedba zelene infrastrukture namesto „sive infrastrukture“; vodi do razvoja novih, ustvarjalnih in inovativnih rešitev (vključno s sonaravnimi) ter prinese vsestranske koristi;
- prispeva k izboljšanju javne podobe projektov in odgovornih ustanov.

Primeri strateškega načrtovanja, ki so pomembni za omrežje Natura 2000, so navedeni v oddelku 5 Priloge k temu dokumentu.

1.2 Ustrezna presoja načrtov

Splošni postopkovni okvir za vključevanje okoljskih vidikov na ravni strateškega načrtovanja je določen s strateško presojo vplivov na okolje (SPVO), kot je določeno v direktivi o strateški presoji vplivov na okolje¹⁰. V skladu s členom 3(2)(b) direktive o strateški presoji vplivov na okolje je treba za načrt izvesti strateško presojo vplivov na okolje, če se šteje, da je zanj potrebna ustrezna presoja v skladu z direktivo o habitatih (tj. če bi lahko načrt pomembno vplival na območje Natura 2000¹¹).

Člen 6(3) direktive o habitatih se uporablja za vse načrte, ki bi lahko pomembno vplivali na območja Natura 2000. Kot je pojasnjeno zgoraj in v Napotkih za uporabo člena 6, ima izraz „načrt“ širši pomen, tako da vključuje načrte rabe zemljišč in pomorske prostorske načrte¹² ter sektorske načrte ali programe.

Presoja takšnih načrtov v skladu s členom 6(3) in njihova ustrezna presoja vključujeta enake korake, kot so opisani v poglavju 3 tega dokumenta. Vendar pri presoji načrtov obstajajo tudi nekatere posebnosti, ki so opisane v nadaljevanju. Te posebnosti se nanašajo na možne omejitve in ovire ter primerne pristope, ki se lahko uporabijo za premagovanje težav in negotovosti, povezanih z neobstojem podrobnih informacij ali nezadostno opredelitvijo vseh elementov, sestavnih delov in ukrepov načrta.

Področje in obseg ustrezne presoje bosta odvisna od ravni podrobnosti samega načrta, vendar mora biti v vseh primerih cilj presoje opredelitev občutljivih ali ranljivih območij ali drugih možnih tveganj ali negativnih vplivov na območja Natura 2000, tako da se ti lahko upoštevajo v poznejših fazah postopka načrtovanja.

Občinski ali urbanistični načrti na primer lahko vsebujejo zadostne podrobnosti, ki omogočajo, da se možni škodljivi vplivi na območja Natura 2000 določijo s precejšnjo gotovostjo. Po drugi strani pa je za širše prostorske ali sektorske načrte na regionalni ali nacionalni ravni, kadar lokacija in zasnova vseh glavnih sestavnih delov še nista določeni, morda mogoča le opredelitev možnih vplivov nekaterih ukrepov ali sestavnih delov načrta na splošni ravni, ne da bi bili podrobno opredeljeni na ravni območja. Kljub temu lahko širši načrti pomagajo usmerjati nadaljnji razvoj na območja, na katerih obstaja manjše tveganje možnih negativnih vplivov na območja Natura 2000 (npr. karte občutljivosti za prostoživeče živali).

¹⁰ Direktiva 2001/42/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. junija 2001 o presoji vplivov nekaterih načrtov in programov na okolje.

¹¹ V sodbi v zadevi C-177/11, točka 24, je tudi navedeno: „Preizkus, ali je zadnjenavedeni pogoj izpolnjen, je nujno omejen na vprašanje, ali je na podlagi objektivnih dejavnikov mogoče izključiti, da navedeni načrt ali projekt znatno vpliva na zadevno območje“.

¹² Direktiva 2014/89/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. julija 2014 o vzpostavitvi okvira za pomorsko prostorsko načrtovanje.

Presoja bi morala biti sorazmerna z geografskim obsegom načrta, ravno podrobnosti načrta ter naravo in obsegom verjetnih vplivov. V nekaterih primerih v tej fazi morda ni mogoče podrobno analizirati vseh možnih vplivov na posamezna območja, vendar je treba izvesti zadostno analizo, da se opredelijo:

- glavni vplivi na ravni omrežja Natura 2000, vključno z opredelitvijo območij Natura 2000, ki bodo verjetno prizadeta, in možnih vplivov na povezljivost območij ter ob upoštevanju nacionalnih in regionalnih ciljev ohranjanja za vrste in habitate, zavarovane z direktivama o habitatih in pticah, če obstajajo;
- možni široko zastavljeni ukrepi za ublažitev, kot je izključitev območij z občutljivo biotsko raznovrstnostjo, ali uporaba nekaterih standardov in dobrih praks (npr. najmanjša gostota prehodov za prostoživeče živali, uporaba protihrupne zaščite, upoštevanje obdobja razmnoževanja);
- možne druge ustrezne rešitve, vključno z drugimi lokacijami za projekte ali drugimi metodami za doseganje pričakovanih rezultatov (npr. uporaba različnih načinov prevoza ali tehnologij za proizvodnjo energije);
- možni kumulativni vplivi ob upoštevanju drugih obstoječih ali predlaganih načrtov, programov in strategij.

Pri strateških načrtih, za katere ni mogoče opredeliti vplivov na posamezna območja, bi morala biti analiza osredotočena vsaj na možne vplive in glavna tveganja; vplive na posamezno območje bo nato treba analizirati na ravni projekta. V takih primerih bi morala biti ustrezna presoja osredotočena vsaj na določitev območij Natura 2000, na katera bi načrt ali projekt lahko škodljivo vplival, ter vseh zavarovanih habitatov in vrst v EU, ki bi lahko bili prizadeti (tudi zunaj omrežja Natura 2000), vplive na povezljivost, razdrobljenost in druge vplive na ravni omrežja. To bi moralo biti podlaga za določitev obsega in poudarka presoje posameznih projektov.

Če obstaja negotovost glede škodljivih vplivov na ustrezne značilnosti območij Natura 2000 in cilje njihovega ohranjanja, bi bilo morda ustrezno izvesti in evidentirati presojo vplivov, pri kateri se lahko obravnavajo naslednji vidiki:

- morebitne nevarnosti načrta in njihove verjetne posledice za cilje ohranjanja posebnega ohranitvenega območja ali značilnosti območja, pomembnega za Skupnost/posebnega območja varstva;
- za vsako nevarnost verjetnost, da bo nevarnost vplivala na cilje ohranjanja posebnega ohranitvenega območja/posebnega območja varstva;
- za vsako nevarnost obseg, verjetno trajanje in ireverzibilnost ali reverzibilnost vpliva (s povzetkom predpostavk ali dokazov, na katerih temelji zadevni sklep).

Vendar je treba upoštevati, da je osnovni cilj vedno preprečiti ali odpraviti vsakršno tveganje škodljivih vplivov na celovitost območij Natura 2000 oziroma odpraviti vse razumne razloge za zaskrbljenost, da bi se takšen škodljiv vpliv lahko pojavil med izvajanjem načrta.

S presojo vplivov načrtov iz člena 6(3) in presojo, ki se izvede v skladu z veljavnimi postopki SPVO, se lahko opredelijo dejavnosti ali elementi načrta, ki bodo gotovo škodili celovitosti območij Natura 2000, tudi če se izvedejo ukrepi za ublažitev; takšne dejavnosti ali elementi bi se zato na tej točki lahko izključili iz načrta. S presojo bi se lahko poleg tega zagotovil pregled nad tem, katere druge dejavnosti bi lahko bile škodljive za zavarovane habitate in vrste, ter s tem boljša osredotočenost presoje na ravni projekta.

Vendar bi morali biti prihodnji projekti, ki bodo izvedeni v okviru načrta, usklajeni z rezultatom ustrezne presoje, izvedene za strateški prostorski/sektorski načrt. To ne nadomešča zahteve po ustrezni presoji prihodnjih projektov, ki izhajajo iz zadevnega načrta.

Obstajajo jasne povezave in analogije med ustrezno presojo načrtov in strateško okoljsko presojo, ki so obravnavane v oddelku 5. Zato je priporočljivo, da se strateška presoja vplivov na okolje uskladi z ustrezno presojo. Ti presoji sta vzporedna, vendar ločena postopka, ki se običajno prekrivata, pa tudi razlikujeta v več ključnih vidikih. Ustrezna presoja je ožje usmerjena in zahteva strožje preizkuse, njen poudarek pa je na ohranjanju in varstvu območij Natura 2000. Ugotovitve in priporočila ustrezne presoje so obvezni ter morajo biti vključeni v načrt, predložen v sprejetje, in biti njegov sestavni del. Povedano drugače, ugotovitve ustrezne presoje se ne smejo samo upoštevati, ampak so pogoj za odločitev o tem, ali se načrt ali projekt odobri ali ne.

Priporočljivo je, da se skozi celoten postopek priprave ali pregleda načrta vodi ločena dokumentacija ustrezne presoje. Dokumentacija bi morala vključevati kopije vseh dokumentov, ki so pomembni za ustrezno presojo, in bo koristna za evidentiranje, kako so bili okoljski vidiki vključeni v načrt.

Morda bi bilo primerno načrtovati nadaljnje spremljanje in ponovno presojo pričakovanih vplivov in tveganj v celotnem obdobju izvajanja načrta. To bo zagotovilo, da bodo napovedi in ocene realistične, pri čemer bodo opredeljeni vsi morebitni novi vplivi, ki niso bili upoštevani zaradi pomanjkanja informacij ali ki se pojavijo zaradi novih elementov ali sprememb načrta. „Končna“ ustrezna presoja vsakega načrta mora temeljiti na njegovi dokončni različici. Če se načrt kadar koli pred sprejetjem bistveno spremeni, bi bilo treba spremembe vsakič znova obravnavati tudi v ustrezni presoji.

1.3 Kartiranje občutljivosti

Oprelitev primernih lokacij ali izključitev neprimernih lokacij je lahko del ustrezne presoje načrtov. Temeljiti mora na ustrezni analizi, v kolikšni meri so zavarovani habitatni tipi in vrste v EU na celotnem območju predlaganega razvoja ranljivi za načrtovane dejavnosti.

Kartiranje občutljivosti je metoda, ki se pogosto uporablja za opredelitev območij, ki so lahko posebej občutljiva za razvoj sektorskih dejavnosti. Pogosto se na primer uporablja za opredelitev občutljivih območij ptic in netopirjev, ki morda niso primerna za razvoj vetrne energije, ali za opredelitev potencialno spornih območij za industrijske dejavnosti ali gradnjo stanovanj.

Karte občutljivosti se lahko uporabijo v zgodnji fazi postopka načrtovanja za opredelitev območij z ekološkimi združbami, občutljivimi na določen vpliv ali dejavnost. Lahko so podlaga za odločitve o strateškem načrtovanju v začetni fazi izbire lokacije v postopku razvoja in se lahko pripravijo na regionalni, nacionalni ali nadnacionalni ravni.

Pristopi s kartiranjem občutljivosti ne nadomeščajo ustrezne presoje za posamezno območje v skladu s členom 6 direktive o habitatih in presoj vplivov na okolje. Lahko pa se uporabijo med ustreznimi presojami/presojami vplivov na okolje in po pridobljenem soglasju za izvedbo, da so podlaga za izbiro lokacije in možne predpise v zvezi z upravljanjem.

Pri kartiranju občutljivosti se uporabljajo geografski informacijski sistemi (GIS) za primerjanje, analiziranje in prikaz prostorskih in geografskih podatkov, ki temeljijo na obstoječih podatkih o prostorski biotski raznovrstnosti v zvezi z vrstami in/ali območji, včasih pa je treba podatke zbrati izrecno za pomoč pri pripravi karte občutljivosti, ki je pomembna za zadevni načrt.

Karte občutljivosti je treba redno posodabljati. Pogostost in obseg teh posodobitev sta pomemben vidik, ki ga je treba upoštevati pri zasnovi kart občutljivosti, saj so ekološke združbe dinamične, njihovo vedenje pa je včasih težko predvideti. Zato je treba karte občutljivosti za prostoživeče živali vedno razlagati previdno.

Komisija je pripravila *Priročnik za pripravo kart občutljivosti za prostoživeče živali*¹³, tj. praktični vodnik za oblikovanje pristopov h kartiranju občutljivosti za tehnologije na področju energije iz obnovljivih virov. Ta priročnik zagotavlja pregled naborov podatkov, metodologij in aplikacij geografskih informacijskih sistemov. Osredotočen je na vrste in habitate, ki so zavarovani na podlagi direktiv EU o naravi, s posebnim poudarkom na pticah, netopirjih in morskih sesalcih. Vključuje tudi pristop v več korakih za pripravo kart občutljivosti za prostoživeče živali, ki je predstavljen v okviru 22 spodaj.

Okvir 22. Pristop h kartiranju občutljivosti za prostoživeče živali v več korakih

1) *Opredelite vrste posegov (projekti, dejavnosti, infrastruktura itd.), ki bodo vključene, ter vrste in habitate, ki bodo verjetno prizadeti. V ta namen proučite:*

¹³ Na voljo na spletnem naslovu:

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm.

- vrste/habitate, ki bodo verjetno prisotni med posegom (v kateri koli fazi življenjskega cikla), in vse faze življenja (razmnoževanje, selitev itd.);
 - različne faze posega (npr. gradnja, obratovalna faza) ter povezano infrastrukturo;
 - katere vrste/habitati so občutljivi za poseg;
 - katere vrste/habitate je treba ohraniti (npr. tiste iz direktiv o pticah in habitatih);
 - kako so vrste lahko prizadete: npr. izguba in degradacija habitatov, trk z infrastrukturo, izogibanje, selitev in učinki pregrade.
- 2) *Pripravite nabor podatkov o porazdelitvi za občutljive vrste, habitate in druge ustrezne dejavnike.*
- Preglejte, kateri podatki so že na voljo, in se odločite, ali bi bilo treba zbrati dodatne podatke.
 - Če so nabori podatkov prostorsko nepopolni, razmislite o uporabi modeliranja na podlagi napovedovalcev habitatov in krajine za napoved porazdelitve na lokacijah, na katerih je bilo opravljenega premalo vzorčenja.
 - Pomembno je tudi, da se opozori na pomanjkljivosti podatkov in druge metodološke pomanjkljivosti.
- 3) *Razvijte sistem točkovanja za občutljivost.*
- Vrstam in habitatom dodelite točke za občutljivost na podlagi ustreznih značilnosti (ranljivost habitata, stanje ohranjenosti, vedenje vrste itd.).
- 4) *Izdelajte karto.*
- Opredelite, katera je najustreznejša oblika kartiranja, programska oprema GIS, enota kartiranja itd.
 - Na podlagi ustrezne enote kartiranja izdelajte mrežo, na katero prenesite porazdelitve vrst (ali modele) in po možnosti druge uporabne nabore podatkov, vključno z ustreznimi varovalnimi pasovi.
 - Opredelite vrste, prisotne v vsakem kvadratu mreže.
 - Za vsak kvadrat mreže z uporabo sistema točkovanja za občutljivost vrste izračunajte število točk.
- 5) *Razložite karto.*
- Točke za občutljivost združite v kategorije, ki odražajo stopnjo občutljivosti (npr. zelo visoka, visoka, srednja, nizka) ali poseben predpis (npr. prepovedana območja v primerjavi z območji z nizkim tveganjem).
 - Pripravite smernice, v katerih je pojasnjeno, kateri podatki se uporabijo, kako se karta izdelata, kako bi jo bilo treba razlagati in kateri pridržki obstajajo v zvezi z razlago.

V nadaljevanju so predstavljeni nacionalni primeri kartiranja občutljivosti.

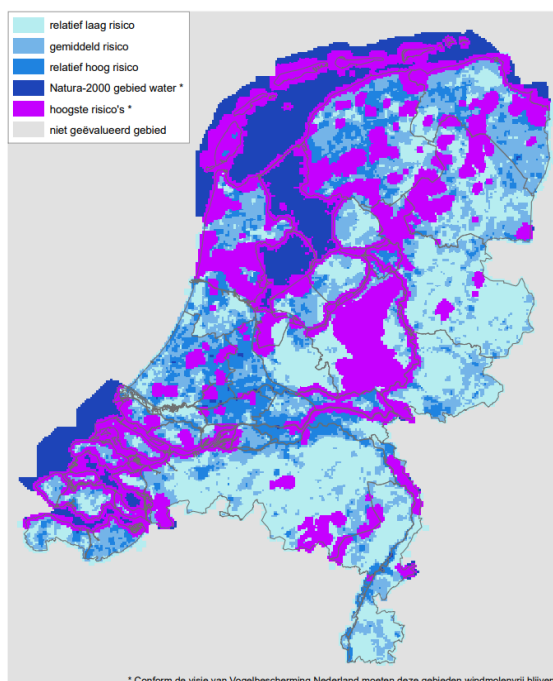
Okvir 23. Nizozemska nacionalna karta občutljivosti na vetrna polja

Nacionalna karta tveganj zaradi vetrnih turbin za Nizozemsko je orodje za prostorsko načrtovanje za zgodnji pregled razvoja vetrnih elektrarn na kopnem. Orodje se osredotoča na populacije kopenskih ptic in vključuje območja ornitološkega pomena, kot so selitvena žarišča, kmetijske krajine z visoko naravno vrednostjo in pomembna gnezdišča. Orodje meri tveganje za vrste ptic v smislu pomembnosti njihovega ohranjanja. Ne vključuje ocenjevanja dovzetnosti vrst za trke.

Podatki so bili zbrani iz različnih virov, vključno z nacionalnim popisom gnezditvenih ptic, štetji vodnih ptic, štetji kolonialnih ptic, podatki iz modela trkov ptic v zraku (BAMBAS, biomasa ptic v letu) ter popisi območij Natura 2000 in posebnimi popisi redkih vrst ptic. Vključena so bila tudi selitvena žarišča. Karte tveganja so bile za posamezne občutljive vrste ali skupine vrst ptic ustvarjene kot posamezne plasti, na primer vodne ptice, travniške ptice, labodi in gosi, območja Natura 2000 in prehranjevališča vrst z rdečega seznama. Iz posameznih plasti se je izdelala končna karta tveganja.

Za vsako „plast“ karte so bili kvadrati mreže na Nizozemskem razvrščeni kot nizko, srednje ali visoko tvegani na podlagi pomena območja in/ali števila vrst na njem. Za vsako vrsto so bili opredeljeni varovalni pasovi, ki so se uporabili na kartah. Točke iz različnih kvadratov mreže so bile združene na končni karti.

To orodje se je izkazalo za zelo koristno orodje za pregled. Čeprav karta prej ni bila sprejeta v nizozemskem sistemu načrtovanja, se kljub temu široko uporablja.

Splošna karta tveganja, ki prikazuje tveganje od najvišjega (vijoličasta) do razmeroma nizkega (svetlo modra)

(Vir: Aarts, B., in Bruinzeel, L., (2009) De nationale windmolenrisicokaart voor vogels. SOVON Vogelonderzoek Nederland/Altenburg & Wymenga

https://assets.vogelbescherming.nl/doc/s/e3b4524d-5cc2-4565-a65e-3226a124837e.pdf?_ga=2.19770104.1164016512.1551712082-129991070.1550147440).

* Conform de visie van Vogelbescherming Nederland moeten deze gebieden windmolenvrij blijven

Okvir 24. Orodje za kartiranje občutljivosti za hidroenergetski razvoj v Avstriji

Za hidroenergetski razvoj bi se moral uporabljati strateški pristop, da bi se lahko zaščitili preostali pomembni, občutljivi in nedotaknjeni odseki reke. V podporo temu je Svetovni sklad za naravo (WWF) pripravil strateški načrt, da bi zagotovil tehnično zanesljivo podlago za odločanje pri presoji potrebe po varstvu avstrijskih rek (WWF Ökomasterplan, 2009). Študija je bila objavljena leta 2009, v njej pa je bil prvič ocenjen ekološki pomen 53 največjih rek v Avstriji, katerih prispevna površina je večja od 500 kvadratnih kilometrov. V njej so bili

predstavljeni tudi uradni podatki analize trenutnega stanja, ki jo je izvedlo ministrstvo, pristojno za izvajanje okvirne direktive EU o vodah in zagotavljanje informacij, povezanih z ohranjanjem, kot so informacije o območjih Natura 2000 in drugih zavarovanih območjih.

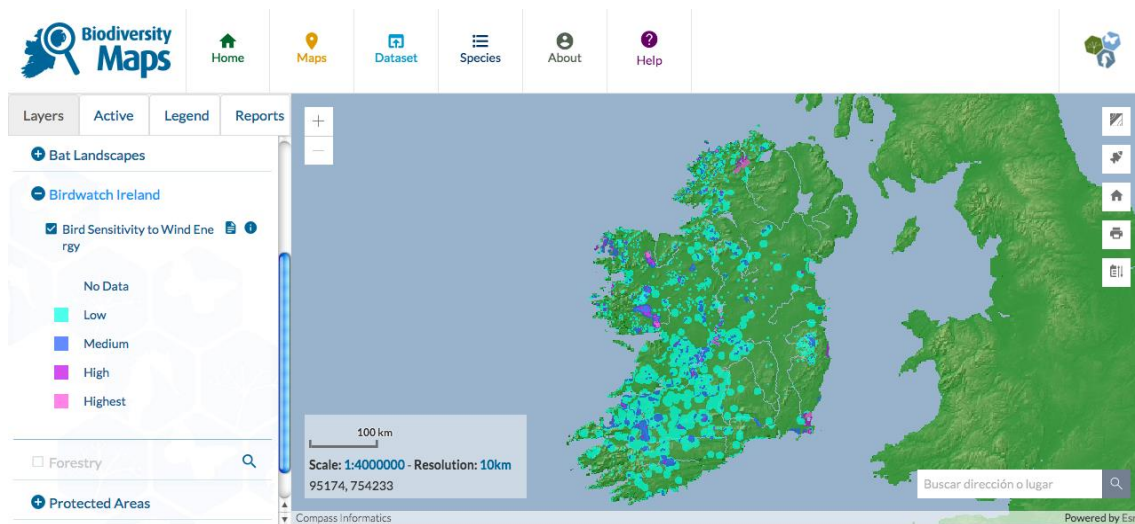
Vsak od vodnih odsekov je bil razvrščen in določen po pomembnosti glede na različna merila izbire (npr. ekološko stanje, stanje na zavarovanih območjih, hidromorfologija, dolžina povezanega prosto tekočega odseka vodotoka), pri čemer je bil vsak rečni odsek razvrščen glede na naslednje razrede občutljivosti:

- razred občutljivosti 1: vreden zelo velikega varstva zaradi ekološkega stanja;
- razred občutljivosti 2: vreden zelo velikega varstva zaradi stanja v rezervatih;
- razred občutljivosti 3: vreden velikega varstva zaradi morfologije;
- razred občutljivosti 4: vreden velikega varstva zaradi dolžine povezanega prosto tekočega odseka vodotoka;
- razred občutljivosti 5: pogojno vreden varstva, saj manjka podatkovna podlaga za presojo stanja okolja;
- razred občutljivosti 6: pogojno vreden varstva;
- razred občutljivosti 7: malo vreden varstva;
- razred občutljivosti 8: obstoječa gospodarska raba energije;
- manjkajoči podatki (ekološko stanje, hidromorfologija).

Okvir 25. Spletne platforme za presojo kart občutljivosti na Irskem

Spletne platforme omogočajo hitro in interaktivno prostorsko proučitev okoljskih občutljivosti in morebitnih spornih rab zemljišč. Podpirajo lahko strateško presojo vplivov na okolje in ustrezno presojo ter konec koncev utemeljeno načrtovanje in odločanje. Portal irskega podatkovnega središča za biotsko raznovrstnost na primer prek spletnega orodja zagotavlja dostop do karte občutljivosti ptic na vetrno energijo.

Vir: <https://maps.biodiversityireland.ie/Map>.

4.4. Posvetovanje in dialog pri strateškem načrtovanju

Ob prepoznavanju koristi dialoga in posvetovanja vse več načrtovalcev zdaj uvaja bolj interaktiven in preglednejši postopek načrtovanja. Ta pristop spodbuja zgodnje posvetovanje z okoljskimi organi in deležniki kot pomemben element pri zagotavljanju oblikovanja sprejemljivih in trajnostnih rešitev.

Posvetovanje med strateškim načrtovanjem je enako pomembno tudi pri doseganju skupnega razumevanja perečih vprašanj. Spodbuja tudi večje sodelovanje pri iskanju rešitev (tj. morebitnih drugih ustreznih rešitev ali ukrepov za ublažitev) za ekološke vplive, opredeljene v presoji načrta.

Posvetovanje in dialog z naravovarstvenimi organi že od samega začetka sta ključna za opredelitev morebitnih tveganj ter negativnih vplivov na občutljiva območja in vrste, za boljše razumevanje ranljivosti habitatov in vrst zaradi načrtovanih razvojnih projektov ter za določitev obsega in izvedbo ustrezne presoje. V skladu z direktivo o SPVO se zahteva tudi posvetovanje z drugimi organi, nevladnimi organizacijami, skupinami deležnikov in javnostjo (glej okvir na str. 47 o sodelovanju javnosti na podlagi direktiv o PVO in SPVO).

Sodelovanje je pomembno v fazi opredelitve načrta ter med interaktivnim in vsakokratnim postopkom oblikovanja realističnih drugih ustreznih rešitev za problematična področja. V zvezi s tem je pomembno opredeliti deležnike in jih vključiti v posvetovanje, saj to zagotavlja, da se v postopku strateškega načrtovanja upoštevajo vsa ustrezna spoznanja in informacije o vseh možnih negativnih vplivih.

Nosilci projektov in pristojni organi bi morali čim prej tesno sodelovati, če se predvideva možnost uporabe odstopanja na podlagi člena 6(4). To je lahko na začetku priprave predloga oziroma takoj, ko postane jasno, da bo morda potrebno odstopanje. Zagotoviti bi morali tudi, da se pogoji za odstopanje v celoti proučijo in dokumentirajo, saj bo to pomagalo preprečiti zamude v postopku odločanja ter zagotovilo pregledno in trdno odločitev.

5. POVEZAVE Z DRUGIMI POSTOPKI OKOLJSKIH PRESOJ: PVO, SPVO, OKVIRNA DIREKTIVA O VODAH

5.1. Poenostavitev okoljskih presoj

Okoljska presoja je postopek, ki zagotavlja, da se pred sprejetjem odločitev upoštevajo posledice odločitev za okolje. Več zakonodajnih aktov EU vsebuje določbe o postopkih okoljske presoje. Poleg člena 6 direktive o habitatih to zlasti velja za direktivo o presoji vplivov na okolje (PVO)¹⁴, direktivo o strateški presoji vplivov na okolje (SPVO)¹⁵ in člen 4(7) okvirne direktive o vodah¹⁶.

Povezovanje in usklajevanje zahtev glede okoljske presoje iz teh direktiv lahko znatno prispevata k izboljšanju učinkovitosti postopkov izdaje dovoljenj s področja okolja. Direktiva o presoji vplivov na okolje vključuje določbe o poenostavitvi postopkov presoje, povezanih z okoljskimi vprašanji, ki se zahtevajo v skladu z različnimi direktivami EU, vključno z direktivo o habitatih in okvirno direktivo o vodah. Izrecno se zahteva, da države članice, kjer je to ustrezno, zagotovijo, da so zagotovljeni usklajeni in/ali skupni postopki, ki izpolnjujejo zahteve iz zadevne zakonodaje Unije (člen 2(3) direktive o PVO).

Določbe za usklajene ali skupne postopke okoljske presoje, ki hkrati izhajajo iz direktive o SPVO in druge zakonodaje EU, so navedene tudi v členu 11(2) direktive o SPVO. Namenjene so preprečevanju podvajanja presoj, pri čemer ne vplivajo na posamezne zahteve vsake direktive.

Komisija je izdala smernice za poenostavitev okoljskih presoj¹⁷.

¹⁴ Direktiva 2011/92/EU o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje, kakor je bila spremenjena z Direktivo 2014/52/EU.

¹⁵ Direktiva 2001/42/ES o presoji vplivov nekaterih načrtov in programov na okolje.

¹⁶ Direktiva 2000/60/ES o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike.

¹⁷ Obvestilo Komisije 2016/C 273/01, na voljo na spletnem naslovu: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/ALL/?uri=CELEX:52016XC0727\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/ALL/?uri=CELEX:52016XC0727(01)).

5.2. Presoja vplivov na okolje, strateška presoja vplivov na okolje in ustrezna presoja

Direktivi o PVO in SPVO določata, da je treba za načrte in programe, ki bi lahko pomembno vplivali na okolje, pred njihovo odobritvijo ali pridobitvijo dovoljenja zanje izvesti okoljsko presoj.

Zahteva po presoji pomembnih vplivov načrtov ali projektov lahko hkrati izhaja iz direktive o PVO ali direktive o SPVO in člena 6(3) direktive o habitatih. V tem primeru lahko postopki presoje in izdaje dovoljenj potekajo skupaj ali usklajeno, kot je določeno v direktivah o PVO in SPVO. Vendar presoje, izvedene v skladu s tema direktivama, ne morejo nadomestiti postopka in obveznosti iz člena 6(3) in (4) direktive o habitatih, saj noben postopek nima prednosti pred drugim.

O ustrezni presoji se lahko poroča bodisi v poročilu o PVO ali SPVO bodisi v ločenem poročilu. V vsakem primeru morajo biti informacije in ugotovitve, pomembne za ustrezno presoj, ločene ter jih mora biti mogoče razlikovati od informacij in ugotovitev iz PVO ali SPVO. To je nujno, ker obstaja več pomembnih razlik med postopki PVO/SPVO in ustrezne presoje (glej oddelek 5.2.2 spodaj).

*Bistveno je, da informacije, pomembne za ustrezno presoj in njene ugotovitve, ostanejo jasno ločene in prepoznavne v poročilu o presoji vplivov na okolje, tako da jih je mogoče razlikovati od informacij iz splošne PVO ali SPVO. To je nujno, ker obstaja več pomembnih razlik med postopki PVO/SPVO in ustrezne presoje, kar pomeni, da **SPVO ali PVO ne more nadomestiti ali zamenjati ustrezne presoje, saj noben postopek nima prednosti pred drugim.***

Glej Napotke za uporabo člena 6 – oddelek 4.6.1.

5.2.1 Priložnosti za poenostavitev PVO/SPVO in ustrezne presoje ter koristi takšne poenostavitve

Poenostavitev PVO/SPVO in ustrezne presoje ima več prednosti. Prispeva lahko na primer k boljšemu razumevanju povezav med različnimi okoljskimi dejavniki, preprečuje podvajanje presoj, prispeva k učinkovitejši uporabi virov, potrebnih za izvedbo presoj, in omogoča boljšo usklajenost pri postopkih izdaje dovoljenj.

Med ključnimi elementi za učinkovito poenostavitev ustrezne presoje in PVO/SPVO so:

- tesno sodelovanje med pristojnimi organi;

- ustrezna določitev obsega, kar je običajna praksa pri postopkih PVO in SPVO;
- tesno sodelovanje in ustrezna izmenjava informacij med strokovnjaki, ki pripravljajo PVO/SPVO, in strokovnjaki, ki izvajajo ustrezno presojo (npr. informacije o vprašanih hrupa, zraka, vode ali tal, ki jih zadevni strokovnjak izmenja s strokovnjakom s področja biotske raznovrstnosti);
- nadzor kakovosti s strani pristojnega organa;
- jasne in ločene ugotovitve za posamezni poenostavljeni postopek presoje.

Več določb direktiv o PVO in SPVO zadeva ustrezno presojo iz člena 6(3) ter lahko prispeva k njeni kakovosti v okviru poenostavljenega izvajanja. Mednje spadajo:

Določanje obsega:

„Na zahtevo nosilca projekta pristojni organ [...] izda mnenje o obsegu in stopnji podrobnosti informacij, ki jih mora nosilec projekta vključiti v poročilo o presoji vplivov na okolje“ (člen 5(2) direktive o PVO).

Direktiva SPVO določa obvezno posvetovanje z organi, pristojnimi na področju okolja, da se izboljša kakovost okoljskega poročila: „Pri odločanju o obsegu in natančnosti informacij, ki morajo biti vključene v okoljsko poročilo, se je treba posvetovati z organi iz člena 6(3)“ (člen 5(4) direktive o SPVO).

Zagotavljanje kakovosti in popolnosti presoje:

„Nosilec projekta zagotovi, da poročilo o presoji vplivov na okolje pripravijo usposobljeni strokovnjaki; pristojni organ zagotovi, da ima na voljo zadostno strokovno znanje za preučitev poročila o presoji vplivov na okolje ali po potrebi lahko dostopa do njega, pristojni organ po potrebi od nosilca projekta zahteva dodatne informacije, [...] , ki so neposredno pomembne za pripravo obrazloženega sklepa o pomembnih vplivih projekta na okolje“ (člen 5(3) direktive o PVO).

Posvetovanje in sodelovanje javnosti:

„Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da imajo organi, ki bodo projekt verjetno obravnavali zaradi svojih posebnih okoljskih odgovornosti ali lokalnih in regionalnih pristojnosti, možnost izraziti svoje mnenje o informacijah, ki jih je predložil nosilec projekta, in o prošnji za soglasje za izvedbo [...] Za učinkovito sodelovanje zadevne javnosti v postopkih odločanja se jo elektronsko in z javnimi objavami ali drugimi sredstvi obvesti o naslednjih zadevah že na začetni stopnji postopka sprejemanja odločitev o okoljskih vprašanih [...], najpozneje pa takrat, ko se informacije razumno lahko predložijo“ (člen 6 direktive o PVO).

„Države članice zagotovijo, da so vse njihove ugotovitve [...] [v zvezi s tem], ali je verjetno, da bodo načrti ali programi [...] znatno vplivali na okolje, [...] javnosti dostopne skupaj z razlogi, zakaj okoljska presoja [...] ni potrebna“ (člen 3 direktive o SPVO).

„Organom [...] in javnosti [...] je treba dovolj zgodaj dati učinkovito priložnost, da v ustreznih rokih podajo svoje mnenje o osnutku načrta ali programa in spremljajočem okoljskem poročilu, preden se načrt ali program sprejme ali vložijo v zakonodajni postopek. Države članice določijo organe, s katerimi se je treba posvetovati in ki jih bodo verjetno zadevali okoljski vplivi izvajanja načrtov in programov zaradi njihovih posebnih okoljskih nalog. Države članice opredelijo pojem javnost [...], vključno z javnostjo, ki jo bo ali bi jo lahko odločanje po tej direktivi prizadelo ali ki ima interes pri takem odločanju, skupaj z ustreznimi nevladnimi

organizacijami, kakršne so organizacije, ki spodbujajo varstvo okolja, in drugimi zadevnimi organizacijami“ (člen 6 direktive o SPVO).

Spremljanje:

„[D]ržave članice zagotovijo, da nosilec projekta izvaja vidike projekta in/ali predvidene ukrepe za preprečevanje ali zmanjševanje in po možnosti izravnavanje pomembnih škodljivih vplivov na okolje, ter določijo postopke za spremljanje pomembnih škodljivih vplivov na okolje“ (člen 8a direktive o PVO).

„Države članice spremljajo in nadzorujejo znatne okoljske vplive izvajanja načrtov in programov, da med drugim dovolj zgodaj ugotovijo nepredvidene škodljive vplive in da lahko sprejmejo ustrezne sanacijske ukrepe“ (člen 10 direktive o SPVO).

Obveščanje javnosti in organi, s katerimi se opravi posvetovanje:

„Ko je sprejeta odločitev za izdajo ali zavrnitev soglasja za izvedbo, pristojni organ ali organi [...] o tem nemudoma obvestijo javnost in organe [ki jih bo projekt verjetno zadeval] ter zagotovijo, da so [...] na voljo naslednje informacije [...]: vsebino odločitve in vsakršne z njo povezane pogoje [...]; glavne razloge in ugotovitve, na katerih temelji ta odločitev“ (člen 9 direktive o PVO).

Nasprotje interesov:

„Države članice zagotovijo, da so pristojni organ ali organi objektivni pri opravljanju nalog, ki izhajajo iz te direktive, in da se ne znajdejo v nasprotju interesov. Če je pristojni organ tudi nosilec projekta, države članice v okviru svoje ureditve upravnih pristojnosti uvedejo v zvezi z opravljanjem nalog na podlagi te direktive vsaj ustrezno ločitev funkcij, pri katerih obstaja nasprotje interesov“ (člen 9a direktive o PVO).

Čezmejni vplivi:

Člen 7 direktive o PVO vsebuje določbe za presojo projektov s čezmejnimi vplivi, vključno z zahtevami po obveščanju druge države članice, kadar so predvideni verjetni pomembni vplivi načrta ali projekta na to državo članico. Država članica, ki bi lahko bila prizadeta, lahko nato sodeluje pri presoji, če to želi. EU je podpisala Konvencijo o presoji čezmejnih vplivov na okolje (Konvencija iz Espooja). Da bi se uskladili in olajšali postopki presoje za čezmejne projekte ter zlasti izvedla posvetovanja v skladu s Konvencijo, lahko zadevne države članice ustanovijo skupni organ, v katerem so enakovredno zastopane.

Čezmejna posvetovanja so predvidena in zakonsko urejena tudi z direktivo o SPVO (člen 7). Te določbe o čezmejnih posvetovanjih so zelo pomembne tudi v smislu splošnih ciljev direktiv o pticah in habitatih ter omrežja Natura 2000. Zagotavljajo namreč pomembno preventivno orodje med ustrezno presojjo načrta ali projekta, katerega škodljivi vplivi bi lahko ogrozili te cilje v sosednji državi članici.

5.2.2 Posebne značilnosti ustrezne presoje in razlike v primerjavi s postopki PVO/SPVO

Čeprav je poenostavitev okoljskih presoj iz direktive o habitatih in direktive o PVO ali direktive o SPVO v večini primerov koristna in priporočljiva, je treba upoštevati posebne značilnosti in

razlike glede obsega in poudarka posameznih presojs. Razlikujejo se lahko tudi uporaba nekaterih pogojev in posledice presojs. Natančneje:

- Ustrezna presoja je osredotočena na varstvo območij Natura 2000, tj. območij velikega pomena za ohranjanje biotske raznovrstnosti na evropski ravni, zato zahteva strožje preizkuse. Njeni sklepi so **zavezujoči**, in sicer določajo, ali je načrt ali projekt mogoče odobriti ali ne (pristojni organi lahko soglašajo z načrtom ali projektom šele *potem, ko se prepričajo, da ne bo škodoval celovitosti zadevnega območja*). Po drugi strani pa se rezultati PVO ali SPVO *upoštevajo* v postopku soglasja za izvedbo ali pri pripravi in sprejetju načrta.
- V okviru usklajenih ali skupnih postopkov bi bilo smiselno izvesti ustrezno presojo že v zgodnejši fazi postopka. S tem bi se izognili potencialno dragemu in dolgotrajnemu postopku PVO/SPVO, če so sklepi ustrezne presoje že negativni, kar pomeni, da v skladu z določbami člena 6(3) dovoljenja ni mogoče izdati (razen če se lahko načrt ali projekt izvede v skladu z določbami člena 6(4)).
- V skladu z direktivo o PVO so predvideni ukrepi za ublažitev in izravnalni ukrepi za *preprečevanje ali zmanjševanje in po možnosti izravnavanje verjetnih pomembnih škodljivih vplivov na okolje*, zlasti na vrste in habitate, zavarovane na podlagi direktiv o pticah in habitatih. Tako se lahko izravnalni ukrepi obravnavajo tudi v okviru ublažitvene hierarhije za izravnavo preostalih vplivov, da se prepreči morebitna čista izguba biotske raznovrstnosti.

Nasprotno pa se v primeru načrtov in projektov, ki so predmet presoje v skladu z direktivo o habitatih, ukrepi za ublažitev, namenjeni preprečitvi ali zmanjšanju pomembnih škodljivih vplivov na celovitost območja, obravnavajo v okviru ustrezne presoje iz člena 6(3), medtem ko se izravnalni ukrepi, namenjeni izravnavi preostalih vplivov, uporabijo kot zadnja možnost v okviru postopka iz člena 6(4). To bi se zgodilo, če bi bila kljub negativnemu sklepu ustrezne presoje sprejeta odločitev o začetku izvajanja načrta ali projekta. V takšnem primeru je treba najprej dokazati, da ne obstaja nobena druga ustrezna rešitev, s katero bi se preprečil vpliv na celovitost območij Natura 2000, in da je načrt ali projekt utemeljen z nujnimi razlogi prevladujočega javnega interesa.

- Poleg tega, kar zadeva fazo presoje, v kateri se obravnavajo „ukrepi za ublažitev“, se lahko v skladu z direktivo o PVO ublažitev upošteva že v fazi pregleda. Takih ukrepov ni mogoče obravnavati v fazi „pregleda“ postopka iz člena 6(3), ampak šele ko so analizirani škodljivi vplivi v fazi dejanske ustrezne presoje.

Ukrepi, ki so bili sprejeti z namenom izogibanja, preprečitve, zmanjšanja in, kjer je mogoče, izravnave pomembnih škodljivih učinkov na okolje, zlasti v zvezi z vrstami in habitatih, zaščitenimi z Direktivo Sveta 92/43/EGS in Direktivo 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta, bi morali prispevati k preprečevanju poslabšanja kakovosti okolja in vsakršne čiste izgube biotske raznovrstnosti. [...]

Države članice bi morale zagotoviti izvajanje blažilnih in kompenzacijskih ukrepov ter določitev ustreznih postopkov v zvezi s spremljanjem pomembnih negativnih vplivov na okolje, ki izhajajo iz gradnje in obratovanja projekta, med drugim zaradi ugotavljanja nepredvidenih pomembnih

negativnih vplivov in izvajanja ustreznih popravni ukrepov.

Direktiva o PVO. Preambula (Direktiva 2014/52/EU, uvodni izjavi 11 in 35).

5.2.3 Povezava med SPVO/PVO/ustrezno presojo in strogimi določbami direktiv o naravi, ki se nanašajo na varstvo vrst

Člen 3 direktive o PVO določa, da „[p]resoja vplivov na okolje na primeren način glede na vsak posamezni primer opredeli, opiše in presodi neposredne in posredne pomembne vplive projekta na naslednje dejavnike: [...] (b) biotsko raznovrstnost, s posebnim poudarkom na vrste in habitate, ki so zavarovani v skladu z Direktivo 92/43/EGS in Direktivo 2009/147/ES“. Podobne določbe veljajo za načrte v skladu s členom 5(1) direktive o SPVO.

Ob tej priložnosti je treba opozoriti, da je z direktivama o pticah in habitatih poleg varstva območij, ki ga urejata člen 4 direktive o pticah in člen 6 direktive o habitatih, vzpostavljen tudi sistem strogega varstva nekaterih vrst na njihovem celotnem naravnem območju razširjenosti v EU, tj. na območjih Natura 2000 in zunaj njih. Ti varstveni ukrepi se uporabljajo za vrste, navedene v Prilogi IV k direktivi o habitatih, in vse vrste prostoživečih ptic v EU. Natančni pogoji so določeni v členu 5 direktive o pticah ter členu 12 (za živali) in členu 13 (za rastline) direktive o habitatih.

V bistvu se v skladu z njimi od držav članic zahteva, naj prepovejo:

- namerno ujetje ali ubitje vrst,
- namerno vznemirjanje vrst, zlasti med razmnoževanjem, vzrejo mladičev, zimskim spanjem in selitvijo;
- poškodovanje ali uničenje razmnoževališč ali počivališč;
- namerno uničevanje gnezd ali jajc ter ruvanje ali uničevanje zavarovanih rastlin.

Z izvajanjem načrta ali razvojem/izvajanjem projekta se lahko te prepovedi kršijo. Nosilec načrta ali projekta bi moral zato med ustrezno presojo in PVO/SPVO skupaj s pristojnim organom preveriti, ali je načrt ali projekt skladen s temi strogimi določbami o varstvu vrst. Tako preverjanje bi zahtevalo opredelitev vrst in njihovih habitatov, ki bi bili lahko prizadeti, preverjanje njihove prisotnosti na območju, prizadetem zaradi načrta ali projekta, in njihovih razmnoževališč ali počivališč ter analizo možnih vplivov na vrste in ustreznih ukrepov za ublažitev. Če se vplivi na osebe vrst ali na njihova razmnoževališča in počivališča potrdijo ali jih ni mogoče izključiti, se lahko zahteva odstopanje od strogega varstva vrst.

Vendar je treba poudariti, da so odstopanja dovoljena le v omejenih primerih, na primer zaradi interesov javnega zdravja in javne varnosti, če ni druge zadovoljive možnosti in če posledice teh odstopanj niso nezdržljive s splošnimi cilji direktiv. Pogoji za uporabo odstopanj so določeni v členu 9 direktive o pticah in členu 16 direktive o habitatih.

Poudariti je treba tudi, da se te določbe lahko uporabljajo tudi za načrte in projekte, ki so izločeni iz ustrezne presoje in/ali PVO/SPVO. V takih primerih je treba analizo, ali veljajo odstopanja iz člena 9 direktive o pticah in člena 16 direktive o habitatih, izvesti v ločenem postopku.

Dovoljenje za odstopanje od strogega varstva vrst se lahko dodeli kot ločen sklep ali v okviru enotnega dovoljenja, ki je rezultat različnih presoj in postopkov za izdajo dovoljenja. V vsakem primeru morajo biti v njem jasno navedeni razlogi in pogoji za tako odstopanje.

Dodatne informacije o zahtevah glede strogega varstva vrst, vključno z najnovejšimi smernicami, so na voljo na spletnem mestu Evropske komisije¹⁸.

5.3. Presoje iz člena 4(7) okvirne direktive o vodah, ki se usklajujejo ali povezujejo s postopkom iz člena 6(3) direktive o habitatih

Obstajajo tudi tesne povezave med okvirno direktivo o vodah in direktivo o habitatih. Obe se vsaj deloma uporabljata za isto okolje, tj. okolje vodnih ekosistemov in kopenskih ekosistemov ter mokrišč, ki so od njih neposredno odvisna. Imata tudi na splošno podobne cilje, saj je njun namen preprečiti poslabšanje stanja vodnih ekosistemov in izboljšati njihovo ekološko stanje. Kjer je primerno, bi ju bilo treba izvajati usklajeno, da se zagotovi njuno povezano delovanje¹⁹.

Tako kot direktiva o habitatih tudi okvirna direktiva o vodah vsebuje posebne določbe za presojo vplivov novih razvojnih projektov na vodna telesa. V skladu s členom 4(7) lahko organi odobrijo izjeme za nove spremembe in dejavnosti trajnostnega razvoja, ki: (i) povzročijo poslabšanje stanja vodnega telesa ali (ii) preprečujejo doseganje dobrega ekološkega stanja ali potenciala ali dobrega stanja podzemne vode pod nekaterimi pogoji²⁰.

V skladu s členom 4(8) okvirne direktive o vodah morajo države članice pri uporabi člena 4(7) okvirne direktive o vodah zagotoviti, da je uporaba skladna z izvajanjem druge okoljske zakonodaje EU. Povedano drugače, če se za projekt odobri odstopanje na podlagi člena 4(7) okvirne direktive o vodah, mora po potrebi še vedno izpolnjevati zahteve iz člena 6(3) in (4) direktive o habitatih.

Če bi razvojni projekt lahko vplival na cilj okvirne direktive o vodah in na območje Natura 2000, je treba izvesti postopek iz člena 4(7) okvirne direktive o vodah in tudi postopek presoje iz

¹⁸ https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/index_en.htm.

¹⁹ Glej odgovore Komisije na pogosta vprašanja o okvirni direktivi o vodah in direktivah o naravi: <http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/FAQ-WFD%20final.pdf>.

²⁰ Za sodno prakso v zvezi z uporabo člena 4(7) glej sodbi Sodišča v zadevah C-461/13 in C-346/14.

člena 6(3) direktive o habitatih. To bi moralo po možnosti potekati usklajeno in povezano, kot je priporočeno tudi v direktivi o PVO. Vsaka presoja ima drugačen poudarek: s prvo se presodi, ali bi projekt lahko ogrozil primarne cilje okvirne direktive o vodah, z drugo pa, ali bo projekt škodljivo vplival na celovitost območja Natura 2000.

Vendar to ne pomeni, da se nekateri vidiki presoje ne morejo usklajevati, na primer z vprašalniki in posvetovanji. Poudariti je treba, da če lahko postopek iz okvirne direktive o vodah privede do izdaje dovoljenja, vendar je načrt ali projekt v nasprotju z zahtevami omrežja Natura 2000, dovoljenja ni mogoče izdati, razen na podlagi določb člena 6(4).

Medtem ko je povezovanje postopkov ustrezne presoje s postopki iz direktive o PVO obvezno, je za okvirno direktivo o vodah prepuščeno prosti presoji. Kljub temu je več držav članic že določilo ali še vzpostavljajo povezane postopke za primere, ko se zahtevajo PVO, ustrezna presoja in tudi presoja iz člena 4(7) okvirne direktive o vodah. Poenostavitev teh presoj se spodbuja v smernicah EU o izvajanju okvirne direktive o vodah²¹.

Podobnosti med presojami iz člena 4(7) okvirne direktive o vodah ter presojami iz direktiv o PVO in habitatih pomenijo, da se lahko nekateri koraki v različnih postopkih izvedejo skupaj. To se nanaša zlasti na „pregled“, „določanje obsega“ in potrebno zbiranje podatkov. S takim poenostavljenim pristopom se lahko prihrani veliko stroškov in časa, zlasti v zvezi s fazo zbiranja podatkov, ki se lahko izvede skupaj, potem ko se v prejšnjih korakih pojasnijo zahteve glede podatkov iz vsake direktive.

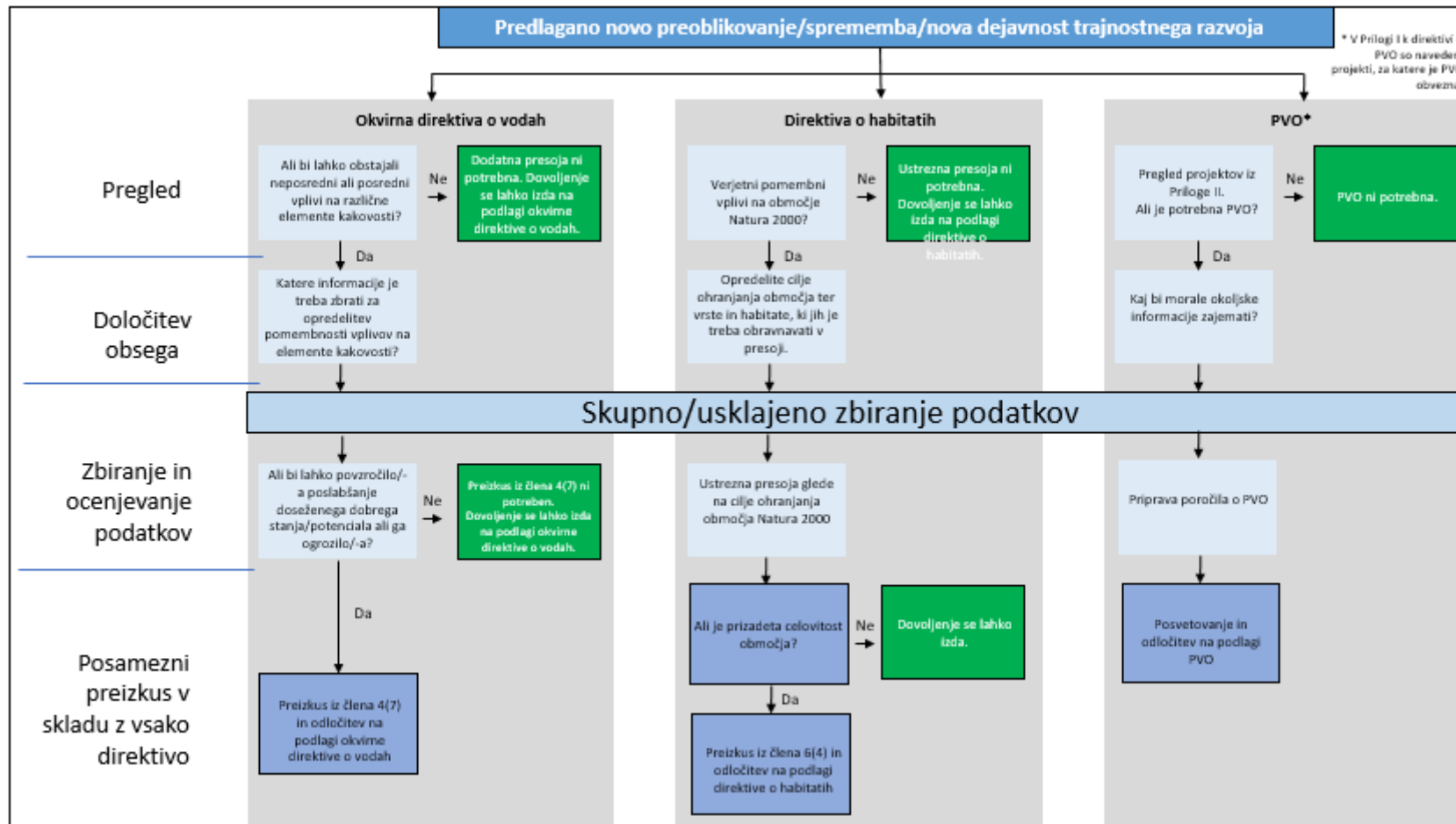
Uporabijo se lahko dodatne sinergije, na primer v zvezi z iskanjem drugih ustreznih rešitev ali ukrepov za ublažitev. Vendar je treba v vseh primerih upoštevati različen poudarek različnih preizkusov iz vsake direktive.

Če so izpolnjeni pogoji iz ene direktive, ne pa tudi iz druge, organi ne izdajo dovoljenja za projekt, ker bi v takem primeru projekt še vedno kršil pravne določbe EU. Namesto tega bi bilo treba proučiti, ali je mogoče projekt spremeniti tako, da bi izpolnjeval zahteve iz vseh zadevnih direktiv.

Na sliki 3 so na kratko predstavljene podobnosti in razlike med ključnimi koraki presoj iz člena 4(7) okvirne direktive o vodah, PVO in člena 6 direktive o habitatih.

²¹ Glej zlasti: Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive and the Floods Directive. Guidance Document No. 36. Exemptions to the Environmental Objectives according to Article 4(7) (Skupna strategija izvajanja za okvirno direktivo o vodah in direktivo o poplavih. Dokument s smernicami št. 36: Izjeme glede okoljskih ciljev v skladu s členom 4(7)). Na voljo na spletnem naslovu: <https://circabc.europa.eu/sd/a/e0352ec3-9f3b-4d91-bdbb-939185be3e89/CISGuidanceArticle47FINAL.PDF>.

Slika 3: Poenostavitev presoj iz okvirne direktive o vodah, direktive o habitatih in direktivo o PVO

Vir: CIS, 2017. Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive and the Floods Directive. Guidance Document No. 36. Exemptions to the Environmental Objectives according to Article 4(7) (Skupna strategija izvajanja za okvirno direktivo o vodah in direktivo o poplavah. Dokument s smernicami št. 36: Izjeme glede okoljskih ciljev v skladu s členom 4(7)).

6. KLJUČNI REFERENČNI DOKUMENTI

CIS, 2017. Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive and the Floods Directive. Guidance Document No. 36. Exemptions to the Environmental Objectives according to Article 4(7) (Skupna strategija izvajanja za okvirno direktivo o vodah in direktivo o poplavih. Dokument s smernicami št. 36: Izjeme glede okoljskih ciljev v skladu s členom 4(7)). Na voljo na spletnem naslovu: <https://circabc.europa.eu/sd/a/e0352ec3-9f3b-4d91-bdbb-939185be3e89/CISGuidanceArticle47FINAL.PDF>.

Ekosistemi, 2014. Člen 6 direktive o habitatih. Sodbe Sodišča Evropske unije. Na voljo na spletnem naslovu: https://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/others/ECJ_rulings%20Art_%206%20-%20Final%20Sept%202014-2.pdf

Evropska komisija, 1999. Smernice za presojo posrednih in kumulativnih učinkov ter njihovega vzajemnega delovanja.

Evropska komisija, 2011. Povezave med okvirno direktivo o vodah in direktivama o naravi. Pogosta vprašanja. Na voljo na spletnem naslovu: http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm.

Evropska komisija, 2012. Obvestilo Komisije o določanju ciljev ohranjanja za območja Natura 2000. Na voljo na spletnem naslovu: http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm.

Evropska komisija, 2013(a). Smernice o uporabi postopka presoje vplivov na okolje za obsežne čezmejne projekte. Evropska komisija, 2013. <http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/Transboundary%20EIA%20Guide.pdf>.

Evropska komisija, 2013(b). Smernice za poenostavitev postopkov presoje vplivov na okolje za projekte skupnega interesa za energetska infrastrukturo. Evropska komisija, maj 2013. <http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/PCIguidance.pdf>.

Evropska komisija, 2016. Smernice Komisije za poenostavitev okoljskih presoj na podlagi člena 2(3) direktive o presoji vplivov na okolje. Na voljo na spletnem naslovu: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sl/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0727\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sl/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0727(01)&from=EN).

Evropska komisija, 2017(a). Smernice o določanju obsega. Direktiva 2011/92/EU, kakor je bila spremenjena z Direktivo 2014/52/EU. Evropska komisija.

<http://ec.europa.eu/environment/eia/eia-support.htm>.

Evropska komisija, 2017(b). Smernice o pregledu. Direktiva 2011/92/EU, kakor je bila spremenjena z Direktivo 2014/52/EU. Evropska komisija.

<http://ec.europa.eu/environment/eia/eia-support.htm>.

Evropska komisija, 2019. Obvestilo Komisije z naslovom Upravljanje območij Natura 2000. Določbe člena 6 direktive 92/43/EGS o habitatih. (2019/C 33/01). *UL C 33, 25.1.2019*. Na voljo na spletnem naslovu: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019XC0125\(07\)&from=sl](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019XC0125(07)&from=sl).

Evropska komisija je objavila več sektorskih smernic (o neenergetskih ekstraktivnih dejavnostih, razvoju polj vetrnih elektrarn, pristaniščih in estuarijih, prometu po celinskih plovni poteh, akvakulturi itd.). Te smernice zagotavljajo dodatne nasvete o tem, kako izvesti ustrezno presojo v zvezi s pripravo načrtov in projektov v vsakem od teh sektorjev. Na voljo so na spletnem naslovu:

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm.

